Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 88 (9834). • 1990 йил 9 май • чоршанба • Баҳоси 3 тийин.

СИЗЛАРГА ТАЪЗИМ, ҒАЛАБА АСКАРЛАРИ!

Уруш, меҳнат ва СССР Қуролли Кучлари ветеранлари билан Кремлда учрашув

СУРАТДА: учрашув пайти.

С. СМИРНОВ, Ю. ИНЯКИН суратга олган. («Известия» газетасидан).

Йиллар озодлик, шон-шараф ва мустақилликни қаттиқ туриб ҳимоя қилган, инсониятга қарши даҳшатли куч — фашизмни тор-мор келтирган совет халқининг буюк ва машаққатли жасоратини хотирадан ўчира олмайди. Фронтда қўлда қурол билан ёки мамлакат ичкарисида ғалабани таъминлаган кишилардан абадий миннатдормиз.

Улар Улуғ Ватан урушининг ветеранлари анча ёшга бориб қолишди: ҳар ҳолда сўнгги, Ғалаба тўплари отилган пайтдан бери орадан 45 йил ўтди. Аммо улар 7 май куни Кремлга, КПСС Марказий Комитетининг Пленумлари ўтадиган залга таклифнома олгач, ўзларининг байрамларда кийиладиган ҳарбий либосларини кийгач, гўё яшариб кетгандек бўлдилар. Кўкракларига кўплаб жанговар мукофотлар билан ёнма-ён қаҳрамонлик Олтин юлдузларини ва Шуҳрат юлдузларини ифтиҳор билан қададилар.

Фронт ва фронторти ветеранлари бу ерга фақат ўзлари эмас, балки бошқа ветеранлар билан бирга келишди. Бу ветеранлар ёш бўлишса-да, Афғонистондаги жангларда тобланган мард собиқ жангчилардир. Дарвоқе, бу ўринда «келишди» десак унча аниқ бўлмайди: кўпгина кишилар ўзлари яшаб турган жойлардан юзлаб, минглаб километр йўлни босиб ўтдилар. Ветеранлар — асли байналмилал кишилардир: ҳужумга кира туриб, қонининг группасини сўрашмаган. Улар биргаликда қон тўкиб, муштарак хонадонимиз — Ватанимизни — муштарак озодлигимизни ҳимоя қилганлар.

Ҳа, ҳақиқатан ҳам улар байрам либосида ва зал ҳам бутунлай байрам тусидадир. Фикрлашув эса расмиятчиликдан, тантанабозликдан холи, самимий, ҳаяжонли ва бугунги турмуш услубига хос, баъзан эса кескин тарзда бўлди.

Президиумда М. С. Горбачев, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари, СССР Президентлик Кенгашининг аъзолари билан бир қаторда тилларда достон бўлган уруш қаҳрамонлари, совет ҳарбий саркардалари ўтиришибди.

Учрашувни **М. С. Горбачев** очди. У шундай деди:

Азиз ўртоқлар, бу ерда, партия Марказий Комитетида, Кремлда Совет Иттифоқи Қаҳрамонларини, барча Шуҳрат орденлари нишондорларини, уруш ва меҳнат ветеранларини, Совет Қуролли Кучлари ва ёшлари вакилларини улуғ байрам — Ғалаба куни арафасида самимий муборакбод этаман.

Сизларни табриклар эканман, азиз ўртоқлар, барчангизни, Ғалаба ижодкорлари ва ворисларини мана шу байрам билан ҳам қутлашни истардим.

Совет кишилари фронт қатнашчилари ҳамда оғир уруш йилларида мамлакат ичкарисида фидокорона ва садоқат билан меҳнат қилган, фабрикаларда, заводларда, колхозларда, фермаларда, илмий лабораторияларда ғалабани таъминлаган кишилар кўрсатган жасорат олдида таъзим қиладилар. Улар ўша йиллар авлодлари урушдан кейин мамлакатни вайроналардан тозалаб, уни тинч турмушга қайтариш учун қилган барча ишларидан миннатдордирлар. Ҳозир ҳаёт бўлган биз ҳаммамиз совет кишиларининг уруш йилларининг ғоят кўп маҳрумликлар ва қийинчиликларини ўз зиммасига олган кекса авлодларидан чексиз миннатдормиз.

Ветеранлар буюк ва қаҳрамонона, фожиали ҳаётни бошдан кечирдилар. Уларнинг жанговар меҳнати туфайли кўп жиҳатдан бутун дунё тақдирига жуда катта таъсир кўрсатадиган қудратли давлат барпо этилди. Совет кишиларининг мана шу авлоди кўрсатган жасорат, Буюк Ғалабага улар қўшган беқиёс ҳисса бўлмаса бугунги кунда биз жамиятимиз тараққиётининг мана шу босқичида ўз олдимизга социализм имкониятини намоён этиш йўлида, инсонпарвар демократик жамият сари ҳаракат йўлида ўз олдимизга буюк вазифаларни қўйишимиз мумкинлигини тасаввур қилиш қийин. Ғалабамиз ғоят қимматга тушди.

Ана шу даҳшатли урушда ҳалок бўлганлар, мамлакат ичкарисидаги ҳаддан ташқари оғир меҳнат туфайли ҳаётдан кўз юмганлар хотирасини ҳурмат билан эсга олайлик. Уларнинг хотирасини бир дақиқа сукут сақлаб эъзозлайлик.

(Ҳамма ўрнидан туради. Сукут дақиқаси).

Уруш йилларидаги улуғ халқ жасорати совет кишилари барча авлодларининг хотирасида ва ишларида абадий сақланиб қолади.

Азиз ўртоқлар, эртага Буюк Ғалабанинг 45 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш ўтказилади. Биз ушбу йиғилишда ветеранларни кўришдан ва уларни халқ номидан табриклашдан мамнун бўламиз. Бугун эса сизларни астойдил, самимий қутлашни, яна бир бор бутун халқ номидан чуқур миннатдорчилик туйғуларини баён этишни истардим. Мен буни ҳозирги авлодларнинг ғоят юксак бурчи, деб биламан, ўйлайманки, жамиятимиздаги барча софдил кишилар ҳам шундай деб биладилар.

Биз шу кунларда уруш ветеранларига, фронтчиларга, мамлакат ичкарисида Ғалабани таъминлаган кишиларга қарата шундай деймиз: сизларнинг жасоратингиз, сизларнинг бурчга садоқатингиз, сизларнинг ватанпарварлигингиз — бугунги кунда улкан ўзгартишнинг тарихий вазифаларини ҳал этаётган барча кишилар учун намунадир. Мана шу барча ишларда фаол иштирок этаётганлигингиз учун сизларга ташаккур билдираман. Биз буни биламиз, ветеранларнинг мустаҳкам гражданлик позициясини биламиз. Улар ўз позициясини жамиятимизнинг ҳар бир аъзосига, ҳар бир гражданига, мамлакат раҳбариятига етказиш учун барча асослари бор, чунки улар бунинг учун маънавий ҳуқуққа эгадирлар.

Ўйлаймизки, бу — ветеранларнинг фикрлари, позицияси, нуқтаи назари ҳозирги кундаги ишларимизда ғоят кучли ва муҳим инсоний омилдир. Барчангизга сиҳат-саломатлик, узоқ умр тилайман ва Буюк Ғалабанинг 50 йиллигида ҳам учрашиб, уни биргаликда нишонлашни, сўнгра ундан кейин нималар қилиш тўғрисида келишиб олишни тилайман. **(Қарсаклар).**

Ветеранлар билан учрашув очиқ деб эълон қилинади ва Совет Иттифоқи маршали **В. Г. Куликовга** сўз берилади.

Ана шу оғир кунларда кўп нарсалар эсга тушади, айни вақтда кўп нарсалар кўз олдимизда пайдо бўлади, дея мурожаат қилди маршал СССР Президентига, уруш ва меҳнат ветеранларига, жанговар дўстларига. Энг муҳими фашист босқинчиларига қарши қақшатғич жангларда совет халқи социалис-

(Давоми 2-бетда).

СССР Мудофаа министрининг БУЙРУҒИ

1990 йил 9 май — Ғ 150 — Москва шаҳри.

Ўртоқ аскарлар ва матрослар, сержантлар ва старшиналар, прапоршчиклар ва мичманлар, офицерлар, генераллар ва адмираллар!

Уруш, меҳнат ва СССР Қуролли Кучлари ветеранлари, ўртоқлар!

Бугун ватанимиз, бутун тараққийпарвар инсоният совет халқининг Улуғ Ватан урушидаги Ғаллабасининг 45 йиллигини байрам қилмоқда.

Герман фашизми Совет Иттифоқига қарши бошлаган бу урушда жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг, жаҳон маърифатининг тақдири ҳал қилинаётган эди.

Совет халқи ва унинг шавкатли Қуролли Кучлари Коммунистик партия раҳбарлигида, фашистлар Германиясини қақшатғич мағлубиятга учратди, босқинчиларга қарши шафқатсиз курашда ўз ватанининг озодлиги ва мустақиллигини сақлаб қолди, Европа халқларини халос қилди.

Урушдаги ғалаба совет жангчиларининг жанг майдонларидаги мардлиги, жанговар маҳорати ва қаҳрамонлиги билан, партизанлар ва яширин кураш олиб борувчиларнинг фронт ортидаги фидокорона кураши билан, мамлакат ичкарисидаги ходимларнинг кундалик меҳнат жасорати билан, Гитлерга қарши уюшма ва антифашист ҳаракатнинг бирлашган куч-ғайратлари билан қўлга киритилди. Она ватан урушнинг оғир синовларини бошидан кечирган совет кишилари авлодининг ватанпарварлик ишларини ҳеч қачон унутмайди. Мамлакат айни шу туфайлигина ғалаба қилди.

Улуғ ватан уруши йилларида совет Қуролли Кучларининг қаҳрамонона анъаналари бойитилди. Улар кучли ва маккор душманга қарши яккама-якка курашда ватанимиз қуролининг, совет ҳарбий санъатининг сўзсиз устунлигини ишонарли тарзда исботладилар, бутун дунёга ҳарбий шавкат, фидокорлик ва инсонпарварлик намуналарини кўрсатдилар.

Ҳозир армия ва флот сафларида фронтчиларнинг фарзандлари ва невералари хизмат қилмоқдалар. Улар кекса авлоддан қабул қилиб олган ҳарбий бурчга садоқат эстафетасини муносиб давом эттирмоқдалар. Ғалабамиз ана шу садоқатда, ватан ҳимоячилари авлодларининг узлуксиз давомийлигида яшамоқда!

Армия ва флот жангчилари барча совет кишилари қатори қайта қуриш, социализмни янгилашнинг амалий вазифаларини ҳал этишда фаол иштирок этмоқдалар. Жамиятда амалга оширилаётган сиёсий, иқтисодий, ҳуқуқийислоҳотлар билан мустаҳкам боғлиқ ҳолда мудофаа қурилишида, туб ҳарбий ислоҳотнинг жиҳатлари бўлмиш қуролли кучлар таркиби, тузулиши ва тайёргарлигида ҳарбий мудофаа доктринасининг, оқилона етарлилик принципининг талабларига мос келувчи туб ўзгартишлар амалга оширилмоқда.

Кўп жиҳатдан СССРдаги қайта қуриш жараёнлари туфайли ва уларнинг ҳаётбахш таъсири натижасида жаҳон майдонида ижобий ўзгаришлар бўлмоқда. Ҳарбий қарама-қарши туриш даражаси пасаймоқда, сиёсий мулоқот ривожланиб бормоқда. Музокаралар жараёни тобора аниқ-равшан тус олмоқда. Шунга қарамай, ижобий силжишлар ҳали муқаррар тус олганича йўқ. Жаҳонда уруш хавфи сақланиб турибди. Тарих сабоқлари бизга ғоят ҳушёр бўлиш зарурлигини эслатиб турибди. Мамлакатнинг ишончли мудофаа қобилиятини таъминлаш совет давлатининг, бутун совет халқининг энг муҳим вазифаларидан бири бўлиб қолмоқда. Ана шу вазифани бажариш учун алоҳида масъулият СССР Қуролли Кучлари зиммасига юклатилган.

Ўз ватанпарварлик ва байналмилал бурчига содиқ совет жангчилари ўз халқининг бунёдкорлик меҳнатини, социализм ишини ва ер юзида тинчликни сезгирлик билан асрамоқдалар.

Армия ва флот жангчиларини, уруш, меҳнат ва Қуролли Кучлар ветеранларини буюк Ғалаба байрами билан қутлайман ва табриклайман.

Совет халқининг 1941 — 1945 йиллар Уруғ Ватан урушидаги Ғалабасининг 45 йиллигини нишонлаш юзасидан БУЮРАМАН:

Бугун, 1990 йил 9 май куни ватанимиз пойтахти қаҳрамон шаҳар Москвада, иттифоқдаш республикаларнинг пойтахтларида, қаҳрамон шаҳарлар Ленинград, Волгоград, Одесса, Севастополь, Новороссийск, Керч, Тула, Смоленск, Мурманскда, Брест қаҳрамон қалъасида, шунингдек Калининград, Львов, Ростов-Дон, Куйбишев, Свердловск, Новосибирск, Чита, Хабаровск, Владивосток ва Североморск шаҳарларида маҳаллий вақт билан соат 22 да тўплардан ўттиз марта ўқ узилиб байрам салюти берилсин.

Ватанимиз озодлиги ва мустақиллиги учун жангларда ҳалок бўлган қаҳрамонларга абадий шон-шарафлар бўлсин!

Яшасин қаҳрамон совет халқи ва унинг шавкатли Қуролли Кучлари!

СССР Мудофаа министри
Совет Иттифоқи Маршали
Д. ЯЗОВ.

ЎЗБЕКИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

КЎП БОЛАЛИ ОНАЛАРГА НАФАҚА МИҚДОРИНИ КЎПАЙТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Кўп болали оилаларнинг моддий аҳволини, ёш авлоднинг ўсиш шароитларини яхшилаш муҳим аҳамиятга эга эканлиги ҳисобга олиниб, Ўзбекистон ССРда кўп болали оналарга ҳар ойда тўланадиган нафақа миқдори 1990 йил 1 июлдан бошлаб икки баравар кўпайтирилсин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИНИНГ XXII СЪЕЗДИ ОЛДИДАН

ЗАМИНДАН БАХТ ТОПДИ

• Делегатликка номзодлар •

СЎНГГИ картага ҳам уруғни қадаб бўлишди. Озод Акбаров чуқур тин олди. «Улгурдик», — деди ўзига-ўзи. Сўнгра одати бўйича дала айланишга тушди. Ҳар бир картани синчиклаб кўздан кечирди. Шу зайлда бригаданинг 100 гектар майдонни эгаллаган ерининг бир қаричи ҳам унинг нигоҳидан четда қолмади. Охирги картага келгач, чўнтагидан ён дафтарини олди-да, варақлай бошлади. Шолини ўтган йилгига қараганда икки кун олдин экиб бўлишибди. Умуман сўнгги беш йиллик натижалари таҳлил қилинган бу ён дафтарда гап кўп. Унда шолидаги ҳар бир ўзгариш ўз аксини топган. Бугун ҳам бригадир нималарнидир қайд қилиб қўйди. Беихтиёр кечагина шоли уруғи ташланган полга бир текисда оқиб кираётган сувга назар ташлаб, хаёлга толди.

Инсон умрини оқар сувга ўхшатишади. Бу бежиз эмас. Дарҳақиқат, у ҳам доим олдинга интилади. Лекин ана шу ўтган умринг давомида из қолдириш, эл-юрт учун хизмат қилиш ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди. Бунга эришсанг бахтнинг бир бўлаги шу.

Ҳақ гап. Ҳаётда из қолдириш мураккаб иш. Тақдир тақозоси билан жуда кўп деҳқонлар билан суҳбатдош бўлишга тўғри келган. Лекин очиғи Озод Акбаровга ўхшаганлар кам бўлади. Озод Акбаров ҳақида ушбу сатрларни ёзаяпману яна бир нарсага иқрор бўламан. Юртимизда меҳнат қилган киши ҳеч қачон кам бўлмас экан. Бунга унинг ҳаёт йўли ёрқин мисол. Мана, ўттиз йилдирки, у далада. Дастлаб пахтада ишлади, кетмон чопди, механизаторлик қилди. Сўнг шоли етиштиришни ўрганди. Ўн беш йилдан ошдики, бригадага бошчилик қилмоқда. Бу йиллар ичида деҳқончилик сир-асрорларини тинмай эгаллаб борди, кам бўлмади. Кўксига дастлаб «Меҳнат шуҳрати», сўнгра Халқлар дўстлиги орденларини тақди. Бутуниттифоқ Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг кумуш медалини олишга сазовор бўлди. «Москвич» енгил автомашинаси билан тақдирланди. 1986 йилда эса вилоятнинг «Олтин бошоқ» мукофоти лауреати бўлди. Шоличиликни ривожлантиришдаги меҳнатлари учун 1989 йилда унга СССР Давлат мукофоти берилди. Лекин халқимиз айтганидек, обрў мисқоллаб йиғилади. Озод ака ҳам бугунги муваффақиятларга эришгунча қанча-қанча қийинчиликларни енгди, тунларни уйқусиз ўтказди. Буйруқбоз раҳбарлар билан ёқа олишган кезлар ҳам бўлди.

Беихтиёр Озод Акбаровга СССР Давлат мукофоти берилгандан кейинги учрашувимизни эслаймиз. Ўшанда у «хушхабарни эшитган заҳоти негадир тўғри далага бордим, заминга таъзим қилдим», деган эди. Табиатан босиқ, оғир, вазмин Озод Акбаров бу сўзларни айтар экан, овози титраб кетган эди, ўшанда. Билмадим, мен ҳеч қачон заминни у севганчалик сева олмасман, эъзозлаганчалик эъзозлай олмасам керагу, лекин ўшанда деҳқоннинг матонатига тасанно айтдим. Зеро, ана шу она-замин таъбир жоиз бўлса, уни элга танитди, обрў-эътибор, шуҳрат берди.

— Деҳқоннинг биринчи бойлиги ер бўлса, иккинчиси ундан тўлиқ самара олиш. Бу икки ишни омухта қилиб уддасидан чиқмаган деҳқоннинг косаси ҳеч қачон оқармайди, — дейди О. Акбаров. — Хўжалигимизда шоли етиштирила бошланган дастлабки йилларда бизда ҳам шундай бўлди. Очиғи ишимдан кўнглим тўлмасди. Биринчидан, илгари бутун умр пахта экиб юрганимиз учунми, янги экинни ўзлаштириш анча оғир кўчди. Иккинчидан қанча ҳаракат қилмайлик, ҳосилдорлик кўтарилмасди. Бунинг устига шолини ўриб-йиғиб олиш мураккаб эди. Узоқ ўйладим. Охири ишда қандайдир кескин ўзгариш қилиш керак, деган қатъий қарорга келдим.

...Ўшанда Иттифоқимизнинг марказий вилоятларида янгича ишлаш ҳақида гапирилмоқда эди. Озод Акбаровни бу янгиликнинг моҳияти қизиқтириб қолди. Матбуотда пудратчиларнинг тажрибалари, иш усуллари эълон қилинган мақолаларни синчиклаб ўқиди. Унинг назарида янги усул деҳқонга тўлиқ бўлмаса-да, ҳар ҳолда мустақиллик берарди. Бу усулни бригадамизда қўлласа бўлмасмикан, ўйлаб қолди етакчи. Шу тариқа коллективнинг имкониятини ҳисоб-китоб қилиб чиқди. Сўнгра 1983 йилнинг кузагида совхоз маъмуриятига бригада келгуси йилдан бошлаб пудратга ўтиб ишламоқчи эканлигини айтди.

— Биринчи навбатда пудрат усулида ишлаш учун кадрлар мустаҳкам бўлиши кераклигини, бунинг устига интизомни ҳар томонлама мустаҳкамлаш, бунингсиз ҳеч нарсага эришиш мумкин эмаслигини яхши билардим. Шунинг учун коллектив аъзолари билан яккама-якка гаплашдим. Чунки пудратда ишлагандан кейин ҳамма бирдек меҳнат қилиши, оғирликни бўйнига олиши шарт эди. Хуллас, ўн киши юз гектар ерни олдик. Дастлаб жуда оғир бўлди, албатта. Секин-аста ишимиз юришиб кетди. Шароитимизни ҳисобга олиб меҳнат қилдик. Экинни экишдан тортиб, ҳосилни ўриб-йиғиб олишгача бўлган ҳамма масалани мустақил ҳал қила бошладик. Эндиликда бригадамизда у сенинг ишинг, бу менинг ишим деган гап йўқ. Ҳамма баравар меҳнат қилади.

Ҳар қандай соҳада ишнинг натижаси рақамларда намоён бўлади. Пудрат усулининг шарофати туфайли бригадада шоли ҳосилдорлиги сўнгги тўрт йилда икки баравар ошди, маҳсулот таннархи тенг баравар арзонлашди, сарф-харажат кескин камайди. Хусусан, ўтган 1989 йилда 94 гектар майдоннинг ҳар гектаридан улар режадаги 44 центнер ўрнига салкам 70 центнердан хирмон кўтариб, 625 тонна «қирмизи дон» йиғиштириб олишди. Йиллик режа салкам 126 фоизга бажарилди. Бир центнер шоли етиштириш учун бугун бригада 19 сўм сарфлаяпти. Бошқача қилиб айтганда бир центнер маҳсулот олиш учун улар режадаги 6,5 ўрнига 4,7 киши соати сарфлашди. Ҳар бир ишловчи ҳисобига 20800 сўмлик маҳсулот тайёрланди. Бу ҳам режада белгиланганидан 3600 сўмлик кўпдир. Умуман ўтган йили бригада коллективи 94 гектар ерга деҳқончилик қилиб, 81 минг сўмдан ортиқ даромад олди. Бригада ҳар бир аъзосининг ўртача ойлик маоши салкам 800 сўмни ташкил этди.

— Деҳқончиликда имкониятлар жуда катта. Бугун биз уларни излашимиз, илғор тажрибаларни ўрганишимиз, фан ютуқларини ишлаб чиқаришга дадилроқ жорий этишимиз керак, — дейди Озод Акбаров. — Биз келгусида маҳсулот таннархини янада арзонлаштиришни режалаштираяпмиз. Бунинг йўли кўп. Битта мисол келтирай: бундан икки йил бурун маслаҳатлашиб бригада ерларида ишлайдиган техника воситаларини ўз ихтиёримизга олишга қарор қилдик. Ҳозир бизда иккита бульдозер, транспорт трактори, прицеплар ва учта ўрим-йиғим комбайни бор. Бу машина ва механизмларни ўзимиз ремонт қилиб, ўзимиз ишлатамиз. Коллективимиздаги ҳар бир киши техникани бошқара олади. Буни қарангки, шу янгиликнинг ўзи бригадамизнинг техника харажатларига кетадиган сарфини икки баравар камайтирди.

Бу бригаданинг тежамкорлик борасида олиб бораётган тажрибалари ҳақида кўп гапириш мумкин. Мана икки йилдирки, бригада аъзолари минерал ўғитлар ва гербицидлардан фойдаланмасдан маҳсулот етиштиришмоқда. Ўтган йили ана шунинг ҳисобига 7 минг сўм тежаб қолишди. Бугунги кунда бригадада шоличилик билан биргаликда ёрдамчи хўжаликни ривожлантиришга ҳам катта эътибор берилмоқда.

— Ҳозир фақат ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш билан чекланиш нотўғри бўлади, — дейди Озод Акбаров. — Эндиликда олинаётган даромадни халқ фаровонлиги йўлида сарфлаш, қишлоқ меҳнаткашларининг турмуш шароитини яхшилашимиз керак. Шунинг учун ҳам совхоз маъмуриятининг хўжалигимизда ишлаб кексайган ветеранларининг пенсия таъминотини яхшилаш тўғрисидаги таклифини тўлиқ қўллаб-қувватладик. Уларга 1990 йилдан бошлаб пенсияларига 30—40 сўм қўшиб беряпмиз. Мактаб ўқувчиларини бепул овқат билан таъминлашни ҳам хўжалик ўз зиммасига олди.

Озод Акбаров фақатгина тадбиркор деҳқон, бригада бошлиғи эмас, актив жамоатчи ҳамдир. Шунинг учун ҳам ноҳия партия конференциясида коммунистлар унинг номзодини КПСС XXVIII съезди ва Ўзбекистон Компартиясининг XXII съезди делегатлигига кўрсатишди.

Дарҳақиқат, Озод Акбаровнинг ҳар қанча фахрланишга ҳаққи бор. Чунки у ҳаётда муносиб из қолдирмоқда.

Ф. МУҲИДДИНОВ,
Ғалаба ноҳиясидаги Калинин номли совхоз.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Ўзбекистон ССР Олий Совети биринчи сессиясининг 1990 йил 31 мартдаги қарорига мувофиқ республика ёшларининг ҳарбий хизматга чақирилиши масалалари юзасидан гражданлардан тушаётган хатлар, шикоятлар, аризалар ва мурожаатларни кўриб чиқиш учун Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси ўртоқ М. И. Иброҳимов бошчилигидаги ишчи комиссиясини тузди.

Комиссия таркибига Ўзбекистон ССР халқ депутатлари А. А. Аъзамхўжаев, П. Қ. Қодиров, В. Н. Маҳмудов, А. Н. Носиров, Э. Ҳ. Ҳалилов ўртоқлар ва Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрининг биринчи ўринбосари ўртоқ Ш. И. Каримов кирдилар.

Комиссия Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг қабулхонасида ҳар куни ишлайди.

СИЗЛАРГА ТАЪЗИМ, ҒАЛАБА АСКАРЛАРИ!

(Давоми. Боши 1-бетда).

тик Ватанимизни сақлаб қола олди, Ғарбий Европадаги гитлерчилар босиб олган мамлакатларга озодлик келтирди, жаҳон цивилизациясини асраб қолди. Гитлерчилар Германияси устидан қозонилган ғалаба совет халқи, унинг шавкатли Қуролли кучларининг мислсиз куч-қувватини бутун жаҳонга намойиш қилди, у фахримиз ва некбинлигимизнинг асоси. Ватан даъват этган пайтда барча нарсаларни бартараф этиш, барча нарсаларни енгишга тайёрликнинг манбаи бўлиб келган ва шундай бўлиб қолади.

Маршал ветеранлар номидан учрашувга таклиф учун, улар шаънига яхши сўзлар айтганлиги учун М. С. Горбачевга ветеранлар номидан миннатдорчилик билдирди. Бу Коммунистик партиянинг, Совет ҳукуматининг уруш йилларида Ватанга бўлган сўнмас муҳаббатини, унинг душманларига нафратини, ҳарбий бурчга, Ленин идеалларига чексиз садоқатини ўз қалбида сақлаб, барча синовлардан ўтган кишиларга қилаётган ғамхўрлигининг яна бир далилидир.

Бироқ, ҳозир Советларни ва ветеранлар тажрибасини назар-писанд қилмасдан рад этаётган сиёсий бақироқлар ҳам пайдо бўлмоқда. Улар совет кишилари ҳарбий жасоратини камситиб, ўзларини аямай жанггоҳларда қурбон бўлган ўша аскарлар туфайли яшаётганликларини ўйламаяптилар. Биз санамлар эмасмиз, бизга сиғиниш керак эмас. Лекин биз ҳақоратларга ҳам сазовор эмасмиз ва бунга чидай олмаймиз. Ҳозир бўлганларнинг кўпчилиги ҳалигача душман бомбалари, снарядлари парчаларини, ўқларини ўз танларида олиб юришибди. Жароҳатлар битиб кетади. Лекин ҳақорат етказган жароҳат ўқдан ёки снаряд парчасидан олинган жароҳатга нисбатан оғирроқдир.

Тамбовлик ўқитувчи, учта Шуҳрат ордени соҳиби Н. В. Попов минбарга чиқади. У Польшани озод қилган, Берлин остонасида қўлидан айрилган.

Совет кишиларининг катта авлоди учун Ватан ва партия ажралмасдир, деди ветеран. Бу айниқса оғир уруш йилларида ёрқин намоён бўлди. Биз партиямизга гвардиячи оддий солдат бўлиб кирганмиз, жангга отланганмиз ва душманни тўхтатиб қолганмиз. Биз фронтда шон-шуҳрат учун эмас, балки ер юзида эзгу ҳаёт бўлсин, деб жанг қилганмиз.

Бугун бизни ижтимоий-сиёсий соҳадаги кескинлик, иқтисодиётдаги танг ҳолатлар, миллатлараро негиздаги можаролар, жиноятчиликнинг кўпайиши, интизом ва тартибнинг пасайиши ташвишга солмоқда. Ватан уруши солдатлари ва партия ветеранлари (биз айни вақтда ҳам уруш солдатлари, ҳам партия ветеранларимиз) партия Марказий Комитетининг мамлакат коммунистларига йўллаган Очиқ хатини бутунлай ва тўла-тўкис қўллаб-қувватлашларини тантанали равишда айтмоқдалар. Биз партиянинг бўлиниб кетишига қатъиян қаршимиз. Биз партия сафларини жипслашиши тарафдоримиз. Марказий Комитет собиқ оддий жангчилар партияни ҳимоя қилишларини билиб қўйсин.

Ҳалигача уруш ҳар бир жанговар ветераннинг тушига киради. Шарқий Европа мамлакатларида ҳалок бўлган жангчиларимиз ёдгорликларини ҳозир таҳқирлашаётганини кўриш қанчалар оғир. Бизда ҳам, Литвада Совет Армиясини босқинчи армия деб аташаётгани янада аламлидир.

Солдатлар бу мамлакатларни ҳамда Болтиқбўйини озод қилишар экан, одамлар озод бўлишлари учун жонларини қурбон қилишди. Ватанимиз умуммиллий қадриятини муқаддас билиб сақлашимиз керак.

Бугунги иқтисодий қийинчиликлар ва муаммолар жамиятимиз қурилиши йилларида шаклланган асосий қадриятларни тўсиб қўя олмайди.

Совет кишилари катта авлодининг бутун ҳаётий тажрибаси митинглар ва иш ташлашлар эмас, балки сидқидилдан меҳнат қилиш ва ишга ижодий муносабатда бўлишгина барча иқтисодий, шу жумладан миллий муаммоларни ҳал этиши мумкинлигидан далолат беради ва шунга ишонтиради. Тарихни сохталаштиришга, халқимиз, унинг Қуролли кучлари ўтмишини қоралашга уринаётган кишиларга эргашиш керак эмас. Болтиқбўйида, Озарбайжонда, Арманистонда, Молдавияда, мамлакатнинг бошқа регионларида шундай қилинмоқда.

Нотиқ ветеранларнинг бугунги муаммолари тўғрисида, жумладан, энг кам иш ҳақидан тайинланган пенсиялар бундан кейин ҳам жуда паст бўлиб қолиши тўғрисида гапирди. Унинг фикрича, бунга йўл қўйиб бўлмайди.

Мамлакат Президенти Ғалабанинг 45 йиллиги арафасида биз билан учрашиш учун вақт топганлигини ҳар биримиз қадрлаймиз, деди уруш ва меҳнат ветеранлари Москва область кенгашининг раиси, СССР халқ депутати В. Я Азаров. Бу Ғалаба бўлмаганида улуғ қайта қуриш ва уни рўёбга чиқариш учун кураш тўғрисида гапирармидик ёки гапирмасмидик, айтиш қийин. Демократия, ошкоралик, янгича фикрлаш бизга барча ҳаётий муҳим масалалар юзасидан очиқ гапиришга имкон берди.

Мен кекса ветеранлар муаммолари хусусида тўхталмоқчиман. Адолат юзасидан таъкидлаш зарурки, қайта қуриш йилларида давлат, коммунистик партия кишилар бу авлоди турмуш шароитларини яхшилаш юзасидан бир қанча амалий тадбирларни рўёбга чиқардилар. СССР Министрлар Совети турли даврларда қабул қилган қарорлар ишларнинг аҳволини тўғри акс эттиради ва дастлабки пайтларда ўз ижобий таъсирини ўтказди. Мамлакатимизда деярли 60 миллион пенсионер бор, уларнинг 1,5 миллиони бизнинг Москва областимизда яшайди. Бу кишилар орасида ёлғизлар ҳам, меҳнатга лаёқатли аъзолари бўлмаган оилалар ҳам бор. Шу сабабли, нотиқнинг фикрига қараганда, пенсиялар тўғрисидаги қонуннинг босқичма-босқич жорий этилиши пенсия ёшидаги кишилар таъминоти муаммосини ҳал этмайди. У барча камбағал, ёлғиз, кексайиб қолган кишиларга эътиборни кучайтиришга қаратилган таклиф киритди.

Нотиқ нутқини тугатар экан, мамлакат Президентидан: уруш йилларида корхоналарда, халқ хўжалигида ишлаган, лекин «1941—1945 йиллар Улуғ Ватан урушидаги шавкатли меҳнати учун» медали билан мукофотланмаган меҳнат ветеранларига имтиёзлар бериш тўғрисидаги масалани ҳал этишни тегишли идораларга топширишни илтимос қилди.

Сўз уруш ва меҳнат ветеранлари Латвия республика кенгашининг раиси В. М. Круминга берилади. У 1967—1985 йилларда Латвия Ташқи ишлар министри, республика Министрлар Совети раисининг ўринбосари бўлиб ишлаган.

Латвияда қуйидаги қонуният кўзга ташланмоқда, деб таъкидлади нотиқ: ҳокимият тепасига ажрамачи кучлар келган жойларда амалдаги қонунлар инкор қилинмоқда, Улуғ Ватан уруши қатнашчилари учун белгиланган имтиёзлар бекор қилинмоқда, уларнинг ҳуқуқлари қамситилмоқда, қуролли кучларга қарши, армия ветеранларига қарши очиқдан-очиқ заҳархандалик билан кампания олиб борилмоқда. Улуғ Ватан уруши қатнашчиларига имтиёзлар беришга тааллуқли амалдаги қонунларнинг қатъий бажарилишига маҳаллий ҳокимиятларни мажбур этиш — жойларда биз қиладиган иш ана шундан иборат.

Аммо мамлакатнинг олий ваколатига киритиш лозим бўлган масалалар ҳам бор. Қуролли кучларнинг бошлиқлари состави ва ветеранларнинг ижтимоий маиший турмуши ҳозир жуда ачинарли экани ҳеч кимга сир эмас. Ҳозир тайёрланаётган қонун ана шу энг муҳим ҳаётий масалани ҳал этиши керак, албатта. Бизнинг ветеранларимиз ана шу ҳаётий муаммо хусусида жўяли таклифлар тақдим этишга тайёрдирлар. Ветеранларнинг ташкилоти, аввало, биз учун зарур ва биз унинг ишини фаоллаштиришимиз керак. Бундан буён ҳам вақти-вақти билан олий даражада учрашиб туришимиз фойдадан холи бўлмас эди.

Улуғ Ватан урушида қатнашган аёллар номидан Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Ғалаба парадининг қатнашчиси М. И. Долина Президентга, ҳукуматга мурожаат этди. У қабул қилинган тадбирлар учун миннатдорчилик билдирди, мазкур тадбирлар урушда қатнашган хотин-қизларнинг турмушини бир қадар енгиллаштирди. Нотиқ аёллар ҳақида ғамхўрлик қилинаётгани учун миннатдор эканлигини айтди.

Ғалабага сира осонлик билан эришганимиз йўқ. Ҳали қор тагида ва ботқоқликларда кўпгина номаълум аскарларнинг хоки-пойи бор. Ҳозирча биз ҳаёт эканмиз, келажагимиз бўлган ёш авлод билан ҳарбий ватанпарварлик ишини олиб бораётган эканмиз номаълум аскарлар бўлмаслиги учун қўлимиздан келган барча ишларни қилишимиз керак. Аскар жанг қилган, Ватанни ҳимоя этиб жонини фидо қилган бўлса-ю, тўсатдан номаълум, ном-нишонсиз аскарга айланиб қолса —, бу ҳақоратомуз гап эмасми?!

«Уралмаш» заводида 50 йилдан буён темирчи бўлиб ишлаётган П. Л. Олейников фронт ичкариси меҳнаткашлари номидан учрашув қатнашчиларини қутлади.

«Уралмаш» аҳли ғалаба учун, сиз фронтчилар учун қурол-аслаҳа тайёрлаш билан бирга кадрлар ҳам етиштирди, деди кекса ишчи. Бизнинг коллективимиз бундан буён ҳам мамлакат учун зарур бўлган барча ишларни қилаверади. Чунки, Максим Горький айтганидек, «Уралмаш» заводларнинг «отахонидир».

Собиқ партизан, истеъфодаги полковник, Витебск область ветеранлар кенгаши раисининг ўринбосари С. М. Шабашов уруш ва меҳнат ветеранлари қўшма полки иштирокида Қизил Майдонда бўлажак парад совет халқининг ўлмас жасоратига ҳурмат-эҳтиром рамзидир, деб таъкидлади. Нотиқнинг фикрича, парад социалистик йўлни танлаб олган совет кишилари барча авлодларининг жипслашувига хизмат қилади. Ветеранлар ҳақида гапирадиган бўлсак, деди нотиқ, биз шу йўлни танлаб олганимизни урушнинг суронли йилларида тасдиқладик ва биз бу йўлга ҳамиша содиқ бўлиб қоламиз.

Ленин партияси раҳбарлигида инқилобни амалга оширган ва жаҳонда биринчи социалистик давлатни бунёд этиш учун жон куйдириб ишлаган халқни биз тарихнинг чинакам ижодкори деб ҳисоблаймиз. Халқ жуда қимматбаҳо тажриба тўплади. Бу тажрибани менсимаслик гуноҳдир, бу тажрибани қоралаш ва бадном этишга эса мутлақо йўл қўйиб бўлмайди. Тарих ҳақиқатни ва фақат ҳақиқатни талаб этмоқда.

«Огонек» журнали, «Литературная газета», бошқа бир қанча нашрлар саҳифаларида, радио ва телевидениеда кўпинча уруш ҳамда меҳнат ветеранларини қайта қуриш ишига халал бераётган, тузатиб бўлмайдиган консерваторлар, сталинчилар деб камситишаётганидан кўнглимиз озор чекмоқда. Биз ўртоқ Коротичга, учрашайлик деб илтимос қилган эдик, лекин унинг юраги дов бермади. Биз унга, ҳа, биз мамлакатимизда капитализмни қайта тиклашга, миллий нифоқни авж олдиришга, социалистик республикалар иттифоқини барбод этишга қаратилган «қайта қуриш»га умр бўйи халал бериб келдик, деб айтмоқчи эдик.

Биз Совет ҳокимияти эндигина тикланаётган дастлабки йилларда туғилганмиз, биз ўз тақдиримиз билан фахрланамиз, орамиздаги аксарият кишилар Октябрь тенгдошларидир, улар Совет мамлакати билан биргаликда камол топдилар, бизнинг таржимаи ҳолимиз — социалистик Ватаннинг таржимаи ҳолидир, деб таъкидлади Уруш ва меҳнат ветеранлари Қирғизистон республика Кенгашининг раиси, Совет Иттифоқи Қаҳрамони, истеъфодаги генерал-лейтенант **К. Усенбеков.** Шу кунларда Москвада эканмиз олис 41-йилнинг хотирадан ўчмас кунлари ёдимизга тушмоқда, ўша пайтларда биз ёш эдик, комсомол эдик, ҳарбий комиссариатларга бориб, бизни фронтга жўнатинг деб талаб қилган эдик. Фашистларнинг таъзирини бериб қўйишга улгурмай қоламиз, чунки уруш тез орада тугайди, деб ўйлар эдик. Уруш эса бошқача, даҳшатли бўлди. Биз, ёш жангчилар, тез улғайдик, қонли уруш майдонларида суягимиз қотди. Биз жону-жаҳонимизни аямадик, социалистик Ватанимизнинг озодлиги ва совет халқининг келажаги учун жонимизни фидо этишга тайёр эдик.

Бугун ҳам биз социалистик Ватанимизни, Октябрь зафарларини ҳимоя қилишга, Ленин партиясининг буюк ишини кўкрак кериб ҳимоя қилишга тайёрмиз.

Мамлакат ветеранлар ташкилоти тузилганига тўрт йил бўлди. Бу ташкилот мамлакат сиёсий системасида ўзига муносиб ўрин эгаллаб, кекса авлод манфаатларининг ҳимоячисига айланди деб бугун ишонч билан айтиш мумкин. Кекса авлод иззат-ҳурмат қилинмаётган жамиятни нормал, маърифатли жамият, деб ҳисоблаш мумкинми, ахир? Кексалар ҳамон юксак ахлоқ-одоб намунасини кўрсатишмоқда.

Нотиқ миллатлараро муносабатлар масаласини тилга олар экан, Қирғизистонга бошқа республикалардан ножўя мақсадларни кўзлаётган «элчилар» узлуксиз келиб туришганини таъкидлаб ўтди. Уларнинг иғвогарона даъватларига учган Фрунзе шаҳрининг ёшлари шу йил январь ва февраль ойларида ялписига митингларга чиқишди. Митинглар тобора оммавий тус олди. Экстремистча даъватлар янгради. Вазият кескинлаша бошлади. Ана шундай вазиятда республика раҳбарияти соғлом кучларга таяниб, мазкур ҳаракат бошлиқлари билан мулоқотда зарур йўлни топди ва вазиятни бошқара билди. Биз четда турганимиз йўқ, февраль ойининг бошларида Фрунзе шаҳар партия комитети ҳузурида «Бирлик» деб аталган ветеранларнинг катта гуруҳини туздик, деб эслатиб ўтди нотиқ. Бу гуруҳга ҳам қирғиз, ҳам бошқа миллатларга мансуб партия, уруш ва меҳнат ветеранларининг жуда обрўли намояндалари кирдилар ва дарҳол халққа вужудга келган вазиятни тушунтира бошладилар. Митингларнинг раҳбарлари билан ҳам алоқа боғладик. Бундай усуллар билан мураккаб масалаларни ҳал этиб бўлмайди, деб уларни ишонтирдик.

Эндиликда бизнинг гуруҳимизга норасмий ҳаракатларнинг вакиллари, республика ЛКСМ Марказий Комитети ҳам қўшилди. Ҳозир республикадаги вазият кўнгилдагидек бўлиб турибди, аммо биз ҳамиша сергакмиз, деди ветеран.

Сўз СССР халқ артисти **Л. Г. Зикина**га берилади.

Бутун уруш мобайнида артистлар аскарлар билан бирга бўлишди, ҳеч нарсадан қўрқишмади, чунки уларни комсомол ва партия она юртни, халқни, ота-оналаримиз инъом этган ҳаётни ҳимоя қилиш руҳида тарбиялашган эди, деди у. Мен мамлакатимизнинг кўп жойларида, чет элларда бўлганман. Ҳамма ерда шуни сездимки, агар улуғ армиямиз бўлмаганида, агар мардонавор халқимиз бўлмаганида, бизни ҳозиргидек иззат-икром қилишмаган ва биз билан ҳозиргидек гаплашмаган бўлур эдилар. Армияни ҳам сақлаш ва асраш керак, дейишмоқда менга ҳамма ерда. Сизга Михаил Сергеевич, ҳукуматга қуйидаги гапни етказиб қўйишни сўрашди: халқимиз мардонавор, сабот-матонатли, ўзингиз ҳам буни яхши биласиз. Чунки мамлакат бўйлаб сафар қилиб турасиз: эндиликда. тергаб қўйиш пайти келди.

Байналмилалчи жангчилар, запасга бўшатилган жангчилар ҳамда мудофаа-ватанпарварлик бирлашмалари кенгашлари Бутуниттифоқ уюшмаси раисининг ўринбосари **С. Морозов** қуйидагиларни таъкидлади: эски идеаллар барбод бўлган ва ҳали янгилари бунёд этилмаган ҳозирги жўшқин даврда ўзини ўтга-чўғга ураётган, етарлича ҳаётий тажрибага эга бўлмаган ёшларни қайси кучлар эргаштириб кетиши муҳимдир. Миллатлараро тўқнашувлар, армияга ҳуружнинг кучайиши, жиноятчиликнинг ўсиши — буларнинг ҳаммаси маънавий маданият пастлигининг далилидир. Миллатчиликни ватанпарварлик деб жуда жўн тушунишга нимани қарама-қарши қилиб қўйиш мумкин. Мамлакатимизда, деб бу саволга жавоб берди нотиқ, бир қанча жамоат ҳаракатлари ва ташкилотлари бор. Улар ёшларнинг ватанпарварлик тарбияси билан машғулдирлар. Байналмилалчи жангчилар, запасдаги жангчилар ҳамда мудофаа-ватанпарварлик бирлашмаларининг Бутуниттифоқ уюшмаси, ёш армиячилар ҳаракати, қидирув отрядлари ҳаракати ва бошқалар шулар жумласидандир. Бокуда, Ереванда, Душанбе ва Тбилисида содир бўлган воқеалар тимсолида биз улар фаолиятининг натижаларини илғаб олишимиз мумкин.

Биз ҳузурингизга, ана шу муҳим учрашувга ягона совет оиласидаги қардошлар сифатида келдик, деди уруш ветеранлари Совет комитети Вильнюс секциясининг раиси **К. К. Гаурилюс.** Бизнинг бу қардошлигимиз, деб таъкидлади у, Улуғ Октябрнинг тарихий кунларида, гражданлар уруши йилларида, ўзларининг коммунистик маслаклари учун минг-минглаб инқилобчилар азоб-уқубат чекиб ётган буржуа Литвасининг турмаларида туғилгандир. Бизнинг қардошлигимиз Улуғ Ватан урушининг оғир йилларида мустаҳкамланди ва тобланди, ўша кезлар бошқа совет халқларининг жангчилари қатори биз, фронтчилар, Совет Литвасининг партизанлари гитлерчилар ва уларнинг маҳаллий гумашталарига қарши курашиб, Орёл, Белоруссия заминини, жонажон ўлкамиз ва қўшни Латвия ҳудудини фашист жаллодлардан озод этдик.

Ҳозир эса, деб сўзини давом эттирди ветеран, ана шу урушнинг собиқ иштирокчилари ўз она юртларида ўз ватанларининг ватанпарвари, она юртларини фашист зулмидан халос этган кишилар бўлмай қолдилар; бизни босқинчилар, деб аташмоқда, бизнинг жанговар мукофотларимизни мазах қилишмоқда. Республикада Совет тузуми тарзи батамом барбод қилинмоқда. Ҳокимият тепасига келган «Саюдис»чиларнинг кўпчилиги Улуғ Ватан уруши йилларида гитлерчиларга гумаштalik қилганларнинг меросхўри ёки ўша кезлар ўрмонда қароқчилик қилганларнинг ворисларидир, деб уқтирди нотиқ. Нотиқнинг фикрича, «Саюдис» раҳбари, республика Олий Совети Президиумининг ҳозирги раиси Ландсбергиснинг отаси Улуғ Ватан уруши йилларида Литвадаги бошқа сотқинлар қатори Литвани «большевиклар зулми»дан озод қилгани учун Гитлерга миннатдорчилик хатига имзо чекканлиги шундан яққол далолат бериб турибди. Шундан кейин нотиқ республикадаги бугунги вазият ва унинг сабаблари хусусида батафсил тўхталди.

Пенсионерлар, уруш ва меҳнат ветеранлари меҳнат фаолияти комиссиясининг раиси **Н. А. Горбунова** пенсионерларнинг иш билан таъминланиши масаласига тўхталди. Пенсия ёшига етган кишиларнинг 72—75 фоизи тўла ёки қисман меҳнатга лаёқатли эканини тадқиқотлар исботлади, деб уқтирди у. Уларнинг кўплари ишни давом эттиришни хоҳлайдилар, бироқ мамлакатда ҳозир шундай вазият вужудга келдики, кўпгина пенсионерлар ўзларининг СССР Конституциясида кафолат берилган меҳнат қилиш ҳуқуқини рўёбга чиқара олмаяптилар. Статистикадан маълум бўлишича, кейинги беш йилда ишловчи пенсионерларнинг жами пенсионерларга нисбатан улуши қарийб 50 фоиз камайди. Бу ўринда гап ишлаб турган пенсионерлар сони камайишидагина эмас, балки уларнинг ишга жойлаштирилиши сифати анча ёмонлашганлигида ҳамдир. Уруш ва меҳнат ветеранлари Бутуниттифоқ кенгаши пенсионерларнинг меҳнат фаолияти комиссияси махсус социология тадқиқоти ўтказди, шу тадқиқот материаллари эса пенсионерларнинг меҳнат билан шуғулланишга бўлган эҳтиёжидан ярмиси ҳам қондирилмаётганлигини кўрсатди.

Нотиқнинг фикрича, ҳозирги вақтда СССР Конституциясига хилоф равишда амал қилаётган баъзи бир камситувчи норматив ҳужжатлар мана шундай вазиятга кўп жиҳатдан имкон бермоқда. Нотиқ ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асосларини мисол қилиб кўрсатди. Шу ҳужжатнинг 17-моддаси, 1-бандида маъмуриятнинг пенсия ёшига етган кишиларни ишдан бўшатиш ҳуқуқи ҳақида гапирилади. Гарчи у ерда албатта ишдан бўшатиш ҳақида гап бормаса ҳам, кўпгина раҳбарлар шу ҳуқуқдан фойдаланмоқдалар. Ана шунинг оқибатида илгари ақлий меҳнат соҳасида ишлаб келган кишилар хизмат кўрсатиш соҳасида ишга жойлашишга ва малака талаб қилмайдиган лавозимларда ишлашга мажбур бўлмоқдалар. Бу — мамлакатимиздаги энг бебаҳо бойлик — меҳнат ресурсларини исроф қилишдир.

Бизнинг мамлакатимизда пенсионерларни ишга жойлаштириш масалалари билан кўпгина идоралар, муассасалар, уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашлари, касаба уюшмалари шуғулланаётган бўлсалар ҳам, аммо улар уюшқоқлик билан ҳаракат қилмаяптилар, шу сабабли бу ишнинг самараси кам бўлаяпти. Бизнинг мамлакатимизда шу муаммони ҳал этишдан манфаатдор бўлган барча муассасаларнинг фаолиятини мувофиқлаштириб турадиган, пенсионерларни ишга жойлаштириш соҳасидаги норматив ҳужжатларнинг амалга оширилиши устидан назорат қиладиган ва шу ҳужжатларни такомиллаштириш юзасидан таклифлар киритадиган ташкилот йўқ. Нотиқ пенсионерларни ишга жойлаштириш системасини вужудга келтиришга даъват этди, бу система касбни ўзгартиш зарурати муносабати билан пенсия арафасида бошқа касбларни ўргатиш ва касбга тайёрлашдан тортиб пенсионерлар махсус иш жойларини вужудга келтириш, касаначилик меҳнатини ривожлантириш, якка тартибдаги ва кооператив меҳнат фаолиятини ривожлантиришгача бўлган тиклаш жараёнининг узлуксизлиги ва жамулжамлигини таъминлаган бўлур эди. Нотиқ ёшларни кекса авлодни ҳурмат қилиш руҳида тарбиялаш муҳимлиги ҳақида ҳам гапирди.

Н. А. Горбунова миллий ва маҳаллий «пенсионер» дастурини ишлаб чиқишни таклиф қилди.

Совет уруш ветеранлари комитети Одесса секцияси ва қаҳрамон шаҳарнинг «Олтин юлдуз» клуби номидан секция президиумининг аъзоси **П. И. Державин** сўз олди. Унинг ўртоқлари партия, ҳукумат раҳбарларига ветеранлар коммунистик партиямизнинг бирлиги учун, инсонпарвар социалистик жамият учун, партия сафларини принципиал асосда жипслаштириш учун кураш олиб боришга қатъий ва астойдил бел боғлаганликларини изҳор қилаётганликларини айтишни топширганлар. Бизни ажратишга — ёшларни кексалардан, русларни эстонлардан, арманларни озарбайжонлардан айириб қўйишга ва ҳаммасини бараварига тарихимизга ҳужум қилишига интилаётганликлари ҳамманинг хафсаласини пир қилаётган сабаблардан биридир, деб ҳисоблайди нотиқ. Наҳотки, тарихни қайтадан ўзгартириб бўлса. Тарих — бамисоли ватан, бамисоли ота-онадир: улар ўзларига яраша ҳаёт кечирганлар, улар ҳақида биз, айниқса ўша пайтда дунёга келмаган кишилар ҳукм чиқара олмаймиз. Ҳар қандай оқил мураббий тарих асосида таълим беради, ўз халқи, республикаси, шаҳри, оиласи учун фахрланиш руҳида тарбиялайди. Хўш, бизда нималар бўляпти? Публицистлар ўтмишни ким эпчилроқ тепкилайди, ким ўткирроқ гап айтади, деган қабилда мусобақалашмоқдалар. Ветеран ўз сўзини биз жанглар алангасида бирга ёндик, биз бурқсиганимиз йўқ, модомики биз шу кулфатларнинг ҳаммасини енгар эканмиз, қайта қуришнинг ҳам уддасидан чиқамиз, деган маънодаги шеърий сатрлар билан тугатди.

Шеърхонликни социалистик Меҳнат Қаҳрамони, давлат мукофотининг лауреати, барнауллик танк-моторлари конструктори **Б. Г. Егоров** давом эттириб, уруш даврида бирга ишлаган ўртоқларга ва «Трансмаш» мотор заводига бағишланган ҳаётий шеърларни ўқиб берди.

Уруш даврида халқлар дўстлиги бизнинг миллий ифтихоримиз эди. Шунинг учун ҳам биз душманни енгдик, деди жамбуллик уруш ва меҳнат ветерани **М. М. Керембаев.**

СССР Мудофаа министри Совет Иттифоқи Маршали **Д. Т. Язов**га сўз берилади. У Улуғ Ғалабанинг 45 йиллигини нишонлаш ҳақида қарор қабул қилганликлари учун СССР Президенти, мамлакат Олий Совети ва ҳукуматига астойдил миннатдорчилик изҳор этди.

Урушдан кейин дарҳол капитализм билан социализм ўртасидаги мафкуравий курашда бизнинг ғалабамиз марказий ўринни олди, деди сўзини давом эттириб маршал, кўп кишилар ҳақиқий сабабларни аниқлаш ўрнига, нега биз ғалаба қозондик, деган сабабларни излай бошладилар. Коммунистик партия сиёсатига садоқат, халқ дилидаги садоқат, совет халқининг бирлиги — мана шундай ҳақиқий сабаблар эди, бизнинг ижтимоий ва давлат тузумимиз ғалабанинг ҳақиқий сабаблари эди. Баъзи кимсалар немислар йўлига мурдаларни қалаштириб ташлаганимиз учун ғалаба қозондик, деган гапни ўйлаб чиқара бошладилар. Биз ҳаммаси бўлиб 29 миллион кишини урушга чақирдик, 3 миллион 200 минг киши халқ хўжалигида ишлаш учун чақирилди. Урушдан кейин дарҳол армия сафидан бўшатилган 9 миллион 700 минг киши уйига қайтди, уруш давомида 18 миллион киши жароҳатланди, аммо баъзилари бир неча бор яраланиб, яна сафга қайтдилар. Бинобарин ҳаммаси бўлиб 12 миллион киши жароҳатланган эди. Демак, биз жангда 8 миллион 530 минг кишидан маҳрум бўлдик. Немислар 5,5 миллиондан кўпроқ кишидан маҳрум бўлдилар, уларнинг малайлари бу ҳисобга кирмайди, уларга малайлик қилган мамлакатлар ҳам маҳрум бўлган кишиларни қўшиб ҳисоблаганда, улар томонидан ҳалок бўлган кишилар Улуғ Ватан урушида биз маҳрум бўлган кишиларсонига тахминан тенг келади.

Совет халқи асосий талафотни жангда эмас, балки газ камераларида, фашистлар Германиясидаги ер ости ишларида берди, бу жойларда одамларимиз очликдан ўлдилар.

Бизнинг бурчимиз ҳақиқатни тиклашдан иборат. Ҳозир биз Улуғ Ватан урушининг 10 жилдлигини яратаяпмиз, мен барчадан 10 жилднинг ҳаммасини ишлаб чиқишда жуда фаол, бевосита қатнашишларини сўрайман, деди мудофаа министри.

Ҳозир кўп кишилар: ҳамма нарса ёмон бўлган эди, демоқдалар. Ёмон ишлар кўп бўлди, биз буни яширмаймиз. Бугун биз сталинчилик ҳақида гапирдик, кадрлар қирғин қилингани ҳақида гапирдик. Аммо бундан роталар, батальонлар, полклар, дивизияларни ғалабага бошлаб борган кадрлар йўқ эди, деган маъно асло келиб чиқмайди. Хўш, буларни ғалабага ким бошлаб борди? Саводсиз саркардалар, уқувсиз командирларми? Командирлар ҳеч нарсани билмасаю, ҳаммасини фақат солдатгина билса, шундай бўлиши мумкинми, ахир. Биз солдат билан фахрланамиз, бироқ командирларнинг аҳамиятини камсита олмаймиз. Бугун биз фақат Қизил Армия ғалаба қилди, дея олмаймиз. Бутун совет халқи ғалаба қилди, деб айтамиз.

Ҳозир биз Хотира китобини яратаяпмиз. Улуғ Ватан уруши йилларида ҳалок бўлган бирон совет кишиси эсдан чиқиб қолмасин деймиз. Ҳеч ким ва ҳеч нарса унутилмайди, деган гап мавҳум шиор, плакат, даъват бўлмаслиги керак, у алоҳида ҳар бир киши ҳақидаги хотирага айланиши лозим.

Баъзи кишиларнинг: авлодлар ўртасида қандайдир узилиш бор, деган гапига мен қўшилмайман, деди Маршал, йўқ, авлодлар ўртасида узилиш йўқ. Баъзи бир қусурлар бор, биз ҳозир шу қусурларни тугатиш учун иш олиб бораяпмиз.

Д. Т. Язов мамлакатимизда ҳарбий хизматчиларнинг аҳволини яхшилашнинг баъзи масалаларига тўхталди. Улар учун пенсия таъминоти тўғрисидаги қонун қайтадан кўриб чиқилмоқда, деди у, ҳозир уйсиз офицерлар кўп. Қўшинларнинг марказий группасидан, қўшинларнинг жанубий группасидан офицерларнинг анчагина қисмини олиб келаяпмиз. Мамлакат Президентининг кўрсатмасига биноан Совет ҳукумати ҳарбий хизматчиларнинг турмушини яхшилашнинг ижтимоий дастури режасини ишлаб чиқди. Бу ишга 3,5 миллиард сўм ажратилган. Биз ҳарбий хизматчиларнинг аҳволини яхшилаш учун барча қурилиш отрядларни, ҳамма куч ва воситаларни ишга соламиз.

Марказий ҳарбий-медицина бошқармасига келганда, биз яқин вақт ичида аввало Улуғ Ватан уруши қатнашчиларининг ногиронлик гуруҳларини кўриб чиқишга киришиш ҳақида фармойиш берамиз.

М. С. Горбачев якунловчи нутқ сўзлади.

М. С. ГОРБАЧЕВНИНГ ЯКУНЛОВЧИ НУТҚИ

Биз учрашувимизни тугаллаяпмиз, деди у, бу учрашув буюк байрам арафасида — фашистлар Германияси устидан қозонилган Ғалабанинг 45 йиллиги бўсағасида бўлиб ўтганлигидан биз мамнунмиз, деб умид қиламан. Биз бу ерда кўпгина муҳим фикрларни эшитдик. Ветеранларнинг истаклари ва талаблари нималардан иборат эканлигини сезиб турибмиз. Биз айрим сўзларга қўшилишимиз ёки баъзи бир фикрларга, мулоҳазаларга қўшилмаслигимиз мумкин, бироқ бутун суҳбатимиз жуда муҳим бўлганлиги сабабли уни бутун мамлакат эшитиши керак, деб ўйлайман.

Биз мамлакатнинг тақдири учун, давлатимизнинг келажаги учун ташвиш билан айтилган гапларни тушуниб турибмиз. Шу кунларда бу ташвишли гаплар алоҳида аҳамият касб этаётганини англайман. Мана шу мураккаб, қийин, чигал кунларда биз социализмга янгидан куч-қувват бахш этиш учун жамиятни янгилаш йўлида жуда катта иш қилаяпмиз. Совет кишиларининг барча авлодлари қилган ишларга таяниб, кўп миллатли давлатимиз тараққиётининг кенг йўлига чиқиб олишни кўзлаяпмиз.

Биз мамлакатимизнинг ўзига, халқига, дунёга шу нарса ҳаётий зарурлигини, қайта қуришнинг муваффақияти биз ҳамма иллатларни тугатиб, йўлимизда учраган ҳамма қийинчиликларни бартараф этиб, йиғилиб қолган муаммоларни ҳал қилиб, бундан буён ҳам тинч қайта қуришнинг кафили бўлишимизга боғлиқ эканини тушуниб, халқимизнинг характерини, имкониятларини, унинг социалистик ғояга ва асрлар бўйи меҳнат қилиб келаётган ерга содиқлигини била туриб, мана шундай қилишимиз керак.

Шу диёрда қилинган буюк ва ажойиб ишларнинг ҳаммаси қайта қуриш доирасида, қайта қуриш йўлида сақлаб қолиниши ва кўпайтирилиши учун мамлакат раҳбариятининг бутун масъулиятини тушуниб турганлигимизни яна бир бор айтиб ўтмоқчиман. Бу гап биз бемалол нафас олишимизга, шаҳдам одим ташлаб боришимизга халақит бераётган иллатлардан халос бўлишимиз керак эмас, деган маънони билдирмайди. Ўз тарихида, инсоният тарихида шу қадар кўп иш қилган халқ демократик жамият шароитида, инсоннинг турмуши, инсонпарварлик қадриятлари ҳамма нарсадан устун қилиб қўйилган жамиятда осойишта яшаб, меҳнат қила олиши учун ҳамма нарсани муҳайё этишимиз керак. Ҳозир биз, эҳтимол, энг қийин пайтда яшаб турибмиз, албатта. Мунозара, муаммоларни, бутун тарихимизни муҳокама қилиш йиллари ўтди. Натижада биз ўзимизни, ўз тарихимизни яхшироқ билиб олдик, қудратли мамлакат бундан буён ҳам замонавий маърифат тараққиётига ўз ҳиссасини қўшиши учун нималар қилишимиз кераклигини яхшироқ билиб олдик. Энди биз заковатлироқ бўлиб қолдик, деб ўйлайман. Шу йилларда биз қўшила олмайдиган, бартараф этишимиз лозим бўлган воқеалар ҳам содир бўлганлиги муносабати билан Ватан учун ташвишланиш, — мана шу ташвишланиш бизнинг фаолиятимизни, қайта қуриш сиёсатини амалга оширишнинг барча жабҳаларидаги курашни кучайтирмоқда.

Ҳозирги пайт, чамаси бизнинг жуда катта амалий қадамларга, шу жумладан иқтисодиёт соҳасидаги қадамларга ғоят яқинлашиб қолганлигимиз билан ажралиб туради. Бизга, айрим ишларда шошқалоқлик қилганимизни, бошқа ишларни кечиктириб юборганимизни айтишаяпти. Агар ҳамма иш алоҳида-алоҳида олиб қараладиган бўлса, бу гапларнинг ҳаммаси эҳтимол, тўғридир. Башарти 1985 йилга, қолаверса, шундан кейинги йилларга ҳам назар ташлайдиган бўлсак, шуни айтишим керак: биз кўп нарсаларни тушуниб олишга мажбур эдик. Раҳбарият орасидагина эмас, илмий доиралардагина эмас, жамиятда ҳам худди шундай қилишимиз керак эди.

Икки-уч йил муқаддам фақат икки корхона хўжалик ҳисобига ва ўзини ўзи бошқаришга ўтган эди. Улардан кейин уч ёки бешта министрлик шу усулга ўтди, сўнгра иқтисодиётимизнинг ярмиси хўжалик ҳисоби ва иқтисодий турмушнинг янги усулларини ўзлаштириш йўлини тутди. Буларни ҳали бошдан кечириш, тушуниш керак эди! Бу мутлақо бошқача ёндашувлар эди. Шунда биз кўп нарсаларни ўзгартириш кераклигини пайқаб олганлигимизни айтишим керак. Биз ҳозир қабул қилган қарорларни илгари қабул эта олмас эдик, чунки шундай қилсак, пухта ўйланмаган, пала-партиш қарорлар қабул қилиб қўйган бўлур эдик. Энди биз ижобий тажрибага ҳам, таъбир жоиз бўлса, хатоларга ҳам таянаяпмиз. Ҳозир биз тажриба орттириб, иқтисодиёт масалалари хусусида — ер ҳақида, ижара тўғрисида, кооперация ҳақида, солиқлар тўғрисида ва бошқа кўп масалалар хусусида катта қарорлар қабул қилган бир пайтда энди иқтисодиётда туб бурилиш қилиш вазифасини асосли равишда ўртага қўя оламиз.

Миллатлараро муносабатларда, кўп миллатли давлатни ривожлантиришда кўпгина муаммолар юзага келди. Ҳа, авлодларнинг куч-ғайратлари билан ноёб ҳамжамият барпо этилган, унда кўпдан-кўп тилларда сўзлашувчи неча ўнлаб халқлар яшаб турибди. Бу жамият турли миллатларга мансуб бўлган миллион-миллион кишиларни бир мақсадни кўзлаб, бир йўл ва тақдир билан бирлаштирганлиги туфайли фахрланиши мумкин.

Бу — жуда катта ютуқдир, шу билан бирга шу йиллар давомида кўпдан-кўп муаммолар тўпланиб қолганини биламиз. Ҳозир биз миллатлараро муносабатлар жуда кескинлашган босқичдан ўтаяпмиз, бу эса бутун жамиятимизни ташвишга солмоқда, жумладан болтиқбўйилик ўртоқлар бу ерда ҳам шу ҳақда гапиришди. Биз федерациямизнинг келажаги билан боғлиқ бўлган катта-катта қарорлар қабул қилиш йўлига ўтиб олдик. Шу ойларда биз Совет федерациясига янги ҳаёт бахш этиш учун янгидан қабул этилган қарорларга таяниб кўп жумбоқларни ечишимиз лозим. Биз тўғри йўлдан бораётганимизга ишончимиз комил.

Демократия, ошкоралик, эркинлик муҳитидан фойдаланиб, биз жон куйдираётган ва бугун ҳам гаплашиб олган мақсадларга тўғри келмайдиган ишларни қилаётган кучлар ҳам борлиги бошқа бир масаладир. Бунинг устига, мазкур кучлар ўзларининг рўёбга чиқмай қолган манфаатпарастлик режасини, шу жумладан айирмачилик режаларини амалга ошириш учун мамлакатимиздаги янги халқчиллик муҳитидан фойдаланишни кўзламоқдалар. Аммо бу — масъулиятсиз даъволар ва масъулиятсиз сиёсатдир. Бу ҳақда биз рўй рост гапирамиз, чунки бу — боши берк кўчага киритиб қўядиган сиёсатдир.

Биз мана шу таҳликали ларзаларга бардош бериб ва хатто бошдан кечириб, биз Октябрдан кейин, ленинча миллий сиёсат йўлига амал қилиб, тўғри йўлдан борганимизга янада кўпроқ ишонч ҳосил қилаяпмиз, мен бунга аминман. Бироқ баъзи ишлар Ленин ўйлаганчалик бўлмай қолди.

Ҳозир биз Лениннинг эркин халқлар федерациясини барпо этиш тўғрисидаги режаларини тўла-тўкис амалга ошириш йўлидаги ишни давом эттиришимиз керак. Биз таклиф қилган сиёсатнинг моҳияти мана шундан иборат, бинобарин мен мамлакатимиздаги кўпчилик халқлар буни энди яхши тушуниб олдилар, деб ўйлайман. Айирмачилар қаёққа бошлаётганликлари ва уларнинг республикалардаги сиёсати кўп кишилар учун қандай оқибатларга олиб келаётганлиги эса партияни федерацияни янгилаш йўлини қўллаб-қувватлаш кераклигига янада кўпроқ ишонч туғдирмоқда. Бу масала ҳам ҳозир ҳал этилмоқда ва ҳал этилади.

Биз барча поғоналардаги Советларнинг сайловини ниҳоясига етказдик. Илгари партия бажариб келган вазифаларни ҳозир Советлар ўз зиммаларига олаяптилар, — хўжаликнинг, давлатнинг ҳамма ишларини бевосита бошқаришга киришаяптилар. Бу — жуда чуқур бурилишдир. Бу соҳада ҳам ҳамма иш кўнгилдагидек бормаётганини кўриб турибмиз. Бу ишда ҳам йўл қўйилган кўпгина камчиликлар ҳақида гапириш мумкин бўлур эди. Бизнинг фикримиз эса советларнинг халқ ҳокимияти ташкилотлари сифатидаги чинакам моҳиятини қайта тиклашдан иборат.

Биз қайта қуришнинг асосий ҳаракатлантирувчи кучи бўлган халқни айни Советлар орқали барча муаммоларни ҳал этишга жалб қилишни режалаштириб қўйганмиз. Сталинчилик йилларида йўл қўйилган бузилишларни айни шу йўл билан бартараф этиш лозим. Халқ сиёсатдан четлаштириб қўйилганлиги ўша йиллардаги асосий хато бўлган эди. Бу соҳада биз чуқур демократик ўзгаришларга йўл очдик. Бинобарин буни: ҳамманинг демократия шароитида яшаб, ишлашни ўзлаштириши унчалик осон эмас.

Уч йил муқаддам шу залда демократия шароитида ишлашни ўрганишимиз кераклиги ҳақида гапирилган эди. Бу гапга кўп кишилар аҳамият бермаган эдилар. Бу гапнинг нақадар муҳимлигини кейинчалик турмушнинг ўзи кўрсатди. Ҳозир эса бу — энг долзарб масаладир.

(Давоми 3-бетда).

СИЗЛАРГА ТАЪЗИМ, ҒАЛАБА АСКАРЛАРИ!

(Давоми. Боши 1- ва 2-бетларда).

Партиянинг XXVIII съезди арафасида, давлатнинг, жамият ва федерациянинг тақдири тўғрисида, партиянинг ўз тақдири ҳақида, ҳозирги тарихий шароитда у қандай бўлиши кераклиги тўғрисида, эҳтимолки энг катта мунозаралардан бири давом этмоқда.

Биз нақадар муҳим ва масъулиятли пайтда яшаб турганлигимизни ана шуларнинг ҳаммаси кўрсатиб турибди. Муаммолар биз ўйлаб кўйгандек — бутун жамиятнинг, барча халқларнинг манфаатлари йўлида ҳал этилиб, қайта қуриш иши мустаҳкам изга қўйилиши ва тобора жадаллашиб бориши учун ҳамма ишни қилишимиз керак. Ҳозир биз қайта қуришни ривожлантиришнинг энг нозик йўлига ўтдик.

Аммо буни қайта қуришнинг мағлубиятини хоҳловчи кишилар ҳам кўриб турищибди. Ҳозир фикрларнинг ойдинлашувчи жараёни бормоқда. Яқин ойларда ёки яқин бир-бир ярим йил ичида ҳамма нарса ҳал бўлиши лозим. Биз бунга — бизни орқага улоқтириб ташламоқчи ёки қандайдир жарга итармоқчи бўлган ҳар қандай кучларга қаршилик қилишга тайёр бўлиб туришимиз керак. Байрамона Қизил майдонда — меҳнаткашларнинг митинги ва намойишидан кейин мана шундай хуруж қилиб кўрилди. Башарти бизга — ташланган шиорлар остида демократлар борган эди, дейишса, демократиянинг ўзи нималигини мен умуман билмас эканман.

Ўртоқлар, биз — кучлимиз. Модомики кимлардир ғазабга минаётган бўлса, бузғунчи кучлар даври ўтиб бораётганлигини тушунганликлари учун шундай қилмоқдалар. Фақат сафсатабозлик билан ҳеч нарсани ҳал этиб бўлмаслигини одамлар кўриб турищибди.

Митинглар зарур эди, сафсатабозлик эса ҳар қандай ҳолатда ҳам кулфат келтиради. Қайта қуришнинг турли соҳаларидаги катта-катта тадбирларни муҳокама қилган пайтимизда митинглар ва мунозаралар бизга ҳали керак бўлади. Аммо биз асосий масалани равшанлаштириб олган, нима қилишни билиб турган бир пайтимизда ҳозир амалий сиёсат, нақд амалий ишлар кераклигига одамлар ишонч ҳосил қилмоқдалар. Бақироқлар, шаллақилар замони ўтиб бормоқда. Биз сабр-матонатли бўлишимиз, ўз қароримизда қатъий туришимиз, ўйлаб қўйган ҳамма ишларимизни вазминлик ва ишонч билан қилишимиз лозим.

Ҳокимиятни ишга солиш керак, деганларида мен жамиятимизда қонун амал қилиши кераклигини ва қонуннинг бажарилишини таъминлаши лозим бўлган кишилар ҳаракат қилишларини назарда тутаяптилар, деб тушунаман.

Биз янгиланиш йўлига ўтар эканмиз, демократиядан воз кечмаслик ва ўтмишда бўлганидек, қонунга хилоф йўл тутмаслик кераклигини халқ ҳам, ҳамма ҳам тушуниб турибди, деб ўйлаймиз. Ҳолбуки, шундай таклифлар ҳам бор. Бизга 37-йил ҳам, 38-йил ҳам, 39 ва шундан кейинги йиллар ҳам керак эмас. Биз ўзимиз ўтказаётган сиёсатни амалга оширишда қатъий туришимиз керак.

Шу билан бирга айтиб қўймоқчиманки, бизнинг келажагимиз орқага, ўтган замонлар муҳитига қайтиш билан эмас, балки демократия билан, қонуннинг тантанаси билан боғлиқ эканини Президент ҳам, Ҳукумат ҳам, партия Марказий Комитети ҳам тушуниб турибди. Ўтган замонлар муҳитида бизга яроқли жавоблар йўқ. Ўтмишдан биз таянишимиз лозим бўлган нарсаларни — буларнинг ҳаммасини олишимиз керак.

Ғалаба кунини байрам қилиш — ўтмиш тажрибасига таяниш имкониятларидан бири, деб ўйлайман. Биз ўзимиз бошлаган йўлдан олға боришимиз керак. Биз рўй бераётган воқеалардан, совет кишиларининг фикр-мулоҳазаларидан хулосалар чиқариб оламиз. Сизлар бу ерда айтган ҳамма гапларни биз эшитганимизга ишонаверинглар. Сизларнинг ташвишингизга биз тўла-тўкис қўшиламиз.

Ҳозир армия ҳақида, Ғалаба тўғрисида алоҳида гапирмоқчи эмасман. Эртага қилинадиган докладда бу гаплар айтилади. Ҳозир байрамолди гурунгимизни тугалламоқчиман. Ҳозир биз, иш кунларида, байрамда ҳам ўзимизни тўлқинлантираётган масалалар ҳақида гапираяпмиз. Энди бу бизнинг воқелигимиз бўлиб қолди. Азиз ветеран ўртоқлар, халқ номидан сизларни яна бир бор табриклайман, тарихимизда, мамлакат ва халқ бахт-саодати йўлида сизлар қилган иш учун чин кўнгилдан раҳмат айтиб, сиҳат-саломатлик тилайман (Қарсаклар).

* * *

Садоқат — ветеранларнинг ҳаётий позициясини жуда яхши таърифлайдиган сўз десак хато бўлмас. Ижро этилган бурчга садоқат. Жанг майдонларида ҳалок бўлганлар хотирасига садоқат. Фронтдаги қардошликка садоқат руҳи уларнинг ҳаммасига сингиб кетган. Учрашув минбаридан сўзланган нутқлардагина эмас, танаффус пайтида, ветеранлар М. С. Горбачевни, мамлакатнинг бошқа сиёсат ва давлат раҳбарларини даврага олган пайтда улар кўп нарсаларни эслашди, суҳбатларда ўтмиш ҳақидаги эсдаликлар ҳозирги муаммолар билан жуда табиий равишда боғланиб кетди.

Учрашувдан кейин улар Қизил майдонга чиқдилар. Ветеранлар В. И. Ленинга астойдил ҳурмат нишонаси сифатида мавзолейга гулчамбар қўйишди. Мангу олов ёнида қутлуғ сокинлик лаҳзаси: ветеранлар номаълум солдат қабрига гулчамбар қўйишди.

(ТАСС).

Буюк Ғалабанинг 45 йиллиги

БУ — УЛАРНИНГ ПАРАДИ

БУГУН Ватанимиз пойтахти Бош майдони — Қизил майдонда Улуғ Ватан урушида қозонилган Ғалабанинг 45 йиллигига бағишлаб ҳарбий парад ўтказилади. Уни ўша 1945 йил ёзида — Буюк Ғалабага бағишлаб ўтказилган парад қатнашчилари, шунингдек, Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари, «Шуҳрат» орденининг тўла нишондорлари, фронт орқасини мустаҳкамлашда қаҳрамонлик кўрсатган шонли ишчилар синфи ва колхозчи-деҳқонларнинг, зиёлиларнинг энг муносиб намояндалари бошлаб беришади.

Кеча кечқурун мухбиримиз Москва билан боғланиб Ғалаба парадида иштирок этадиган ана шу ҳамюртларимиз билан суҳбатлашди.

М. РАЖАБОВ, ИККИ ҒАЛАБА ПАРАДИ ҚАТНАШЧИСИ:

— Менга 1945 йилдаги ҳамда Буюк Ғалабанинг 40 йиллигига бағишланган парадларда иштирок этиш бахти муяссар бўлди. Эртага эса учинчи марта Қизил Майдонга чиқаман.

Биз кечагина фашистлар Германиясининг сараланган қўшинлари билан жанг қилган, ҳали кийимларимиздан ўқ-дори ҳиди кетмаган аскарлар Ғалаба парадида иштирок этишни эшитиб юрагимиз ҳаприқиб кетган эди. Тинимсиз машқлар қилиб Қизил Майдондан ғолибларга хос мағрур ўтгандик.

Ғалабанинг 40 йиллиги нишонланаётганда биз уруш ветеранларини ёдга олиб жуда қувонтиришди. Эртанги ҳарбий парад муқаддимаси ҳам жуда ҳаяжонланарли, бир умр ёдда қоладиган бўлишига аминман.

Афсуски сафларимиз анчагина сийраклашиб қолибди. Ўқ-бомбалар ёмғиридан омон-соғ қолган собиқ қуролдошларни ҳозир йўқотиш жуда аламли ва ўкинчли. Қани энди Ғалабанинг 50 йиллигига бағишланадиган ҳарбий парадда уруш ветеранлари ҳам алоҳида колонна бўлиб Қизил Майдондан ўтсайди!

М. САЛОМОВ, «ШУҲРАТ» ОРДЕНЛАРИ ТЎЛА НИШОНДОРИ:

— Вақтнинг тезкорлигини қаранг! Москвада собиқ жангчилар билан учрашар эканмиз, урушнинг бошланганига салкам ярим аср бўлганлигига сира ишонгимиз келмайди. Бир-биримизга навбат бермай ўша кунларни, қуршовдаги азоблар, устингга бостириб келаётган танкка тик туриб қарши бориш, ҳужумга ташланган пиёдалар сафида шамолдек елишларни айтиб хотирлаймиз.

Ҳа, жуда кучли душман устидан ғалаба қозониш осон бўлмади. 9 май куни ўтказиладиган парад совет халқининг уруш йилларида кўрсатган жасоратининг ўзига хос кўриги бўлади, деган фикрдаман. Биз ҳарбий қудратимизни эмас, аксинча халқ, Ватан, Ленин ишига садоқатни намойиш этамиз.

О. ИБРОҲИМОВ, ТОШКЕНТДАГИ В. П. ЧКАЛОВ НОМЛИ АВИАЦИЯ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ ИШЧИСИ:

— Ғалаба парадига биз жанггоҳлар ортида туриб ўқ-дори, қурол-аслаҳа, самолётлар етказиб берган мудофаа саноатининг ишчиларини таклиф қилиб жуда тўғри қилишибди. Ахир фронт орти мустаҳкам бўлмаганда, бутун Европа саноатини ўз измига бўйсундирган фашистларнинг ҳарбий машинасини парчалаб бўлмасди.

Кўплаб корхоналар ишчилари, деҳқонлар Қизил Армияга нима зарур бўлса ҳамма нарсани етказиб бердилар. Уларнинг вакили сифатида мен Ғалаба парадида иштирок этаётганимдан бахтлиман.

● СУРАТДА: Ғалаба паради қатнашчилари Москвага кетишларидан бир кун олдин «Шон-шуҳрат» музейини зиёрат қилдилар. Ш. РУСТАМОВ сурати.

СЎНМАС ХОТИРА

Бугун Ангрен шаҳридаги Улуғ Ватан урушида ҳалок бўлганлар хотирасига қурилган ёдгорликлар пойи, гулчамбарларга тўлиб кетган. Ватан фарзандларини ёдга олиб келаётганларнинг кети узилмайди. Ғалаба байрами арафасида шаҳарда яна бир ёдгорлик очилди. Уни шаҳар комсомол комитети ва байналмилалчи жангчилар ташаббус кўрсатиб бунёд этишди. Ташаббусни шаҳар партия ва ижроия комитетлари, бутун жамоатчилик қўллаб-қувватлади. Зеро, афғон жангларида Ангрен шаҳридан ҳарбий хизматга чақирилган 23 йигит ҳалок бўлди, бир жангчи бедарак йўқолди.

— Комсомол ёшлар бизга ёдгорликни бунёд этишда ёрдам беришни сўрашганда, очиғи, қувониб кетдим, — дейди шаҳар директорлар кенгашининг раиси, «Узбекшахтострой» тресті бошқарувчиси Эдуард Колустян. — Бу хайрли иш учун шаҳримиздаги барча жамоалар, корхона, ташкилотлар, ҳатто ишчилар ҳам ёрдам беришга тайёр эдилар. Ҳар ким баҳоли қудрат ўзининг ҳиссасини қўшди. 3-, 15-кўчма механизациялашган колонна қурувчилари, «Сантехмонтаж» бошқармаси, шаҳар коммунал хўжалиги бошқармаси, СУОР, УПТК ташкилотларининг кўмагини алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиман.

Ёдгорликни меъмор В. Симогин ва ҳайкалтарош М. Ғасимов алоҳида масъулият билан ишлашди. Жангда ҳалок бўлаётган йигитнинг тошдаги сиймосини кўрган ҳар бир кишининг беихтиёр кўзида ёш қалқийди. Бу ёдгорликнинг ўнг томонига афғон жангларида шаҳид кетган 24 йигитнинг исм-фамилиялари зарҳал ҳарфлар билан битилган.

— Ғалаба байрами шаҳримизда кенг нишонланмоқда, — дейди шаҳар партия комитети котибаси Д. Абдуллаева. —Бугун Ленин номли майдонда Улуғ Ватан уруши қатнашчилари, байналмилалчи жангчилар ва жамоатчилик иштирокида митинг бўлади. Митинг қатнашчилари ёдгорликлар пойига гулчамбарлар қўйишади. Сўнгра байрамнинг бадиий қисми «Горняк» маданият саройида давом эттирилади. Бу ерда улар учун махсус программа кўрсатилади.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, шаҳарда байрамни ўтказишга ҳар доимгидан бошқачароқ ёндашилди. Илгарилари бундай тантаналар қисқа муддатли митинглар билан тугаган бўлса, бу йил халқ сайлига айланиб кетди. Соат 17.00 дан бошлаб Ленин номли майдон ва бошқа дам олиш жойларида бадиий ҳаваскорлар иштирокида концертлар намойиш этилади.

М. ФАТТОҲОВ.

ҲАЁТ БАХШ ЭТИБ

Соч-соқоли оппоқ қариянинг ўрнидан тураётиб, оғриқдан юзлари буришиб кетганлигини кўрган Мутал Ҳакимович унга ёрдамга келди.

— Бодми, — сўради бош врач бемордан.

— Униси ҳам бўлса бордир, — деди қария «уҳ» тортар экан. — Аммо ҳозир болдиримдаги ўқ парчаси ўзини «эслатди». Вақтида олдириб ташламаган эканман. Ҳозир юракнинг мазаси йўқроқ. Жарроҳлар айтишганди-я «қирқ марта ўлгандан бир марта ўлган яхши, деб. Ҳа, энди...

Қўл силтаб палатаси томон йўл олган қария орқасидан кузатиб қолган Мутал Ҳошимович беихтиёр кўз олдида ўша даҳшатли кунлар гавдаланаётганлигини яққол ҳис этди.

Врачлик касбини танлаган киши аслида мурда, қонга тез-тез дуч келишига ўзини кўниктирган бўлади. Лекин урушнинг дастлабки кунлариданоқ ҳаракатдаги армия сафига келиб қўшилган шифокор йигит бунчалик қирғинликнинг, кўз кўриб, қулоқ эшитмаган шафқатсизликнинг гувоҳи бўлади, деб сира ўйламаганди. Кутилмаган ҳужум натижасида катта устунликка эришган душман жон-жаҳди билан Ленинградга талпинаётган, ўзларига қарши турган Шимоли-Ғарбий фронт қўшинларига катта талафотлар етказаётган эди.

257-ўқчи дивизия 953-ўқчи полкнинг тиббий-санитария ротаси командири этиб тайинланган М. Ҳошимов ТошМИда ўқиб, шундан сўнг Фарғона водийсида шифокорлик қилиб орттирган тажрибаларини ишга солди. У бошлиқ ҳарбий врач ва ҳамширалар жанг майдонидан олиб чиқилаётган аскарларга дарҳол зарур тиббий ёрдам кўрсатар, керак бўлса госпиталга жўнатишар эди. Амалда куну-тун ишлашга тўғри келарди.

Ҳарбий врач М. Ҳошимов 245-ўқчи дивизия тиббий-санитария батальонига ўтказилди. Бу дивизия 34-армияга кирарди. Ўша вақтда қўшинларимиз Старая Русса учун қонли жангларда иштирок этарди. 1943 йилнинг февралидаги қаҳратон қиш ҳарбий шифокорлар ишини жуда мушкуллаштириб юборди. Тизза бўйи қор бўлганлигидан жангоҳдан ярадорларни жўнатиш учун чинакамига қаҳрамонлик кўрсатишга тўғри келарди. Натижада аслида дастлабки тиббий ёрдам кўрсатиши керак бўлган батальон ҳарбий врачлари ва ҳамширалари ярадорларни оёққа турғазишни ўз зиммаларига олдилар. Ўша кунлари 3-ранг ҳарбий врачи Мутал Ҳошимовнинг юксак маҳоратига, ташкилотчилигига батальон шифокорлари ҳам, ярадор аскарлар ҳам тан беришди.

Келгуси йилнинг қишида эса унга Ленинград бўсағаларидаги жанглар гувоҳи бўлишга тўғри келди. Бу пайтда 245-дивизия Ленинград қамалини ёриб ўтаётган қўшинларимиз билан биргаликда ҳаракат қиларди. Мутал Ҳошимовичга дивизиянинг тиббий-санитария батальонига командирлик қилиш топширилган эди. Душман ҳалқасини ёриб ўтаётган аскарларимизни тўхтатиб қола оладиган куч йўқ эди. Улар инқилоб бешигининг аҳолиси 1941 йилнинг ўша машъум қишидан буён халоскорларини кутишаётганлигини билишарди. Шунинг учун қизил армиячилар фақат олға интилишарди. Ҳужум пайтида эса врачлар бир зум ҳам тиним билишмасди.

245-, кейин 314-дивизия сафида батальон командири Латвия, Эстония, Чехословакияни озод этишда иштирок этди. Тиббий қисм Одер дарёсини кечиб ўтиш пайтида эса ғарбий соҳилга ўтган аскарларимиз билан бирга бўлди. М. Ҳошимов батальон врачлари ва ҳамшираларига ҳозир окоплардан улоқтириб ташланган яланглик жойда жарроҳлик қилишга буйруқ берди. Бу ерда ҳали миналар, снарядлар портлаётган, дайди ўқлар учиб ўтаётган бир пайтда улар ярадор аскаримизни операция қилиш, зарур тиббий ёрдам кўрсатишни бошлаб юбордилар. Қон етишмай қолса шифокорларнинг ўзлари донорлик қилишди. Одер соҳилидаги тиббий бўлинма ўз чодирини тиккан бошқа жангоҳларда бўлгани каби ҳарбий врач ва ҳамширалар бу ерда ҳам қанчадан-қанча аскаримизга қайтадан ҳаёт бахшида қилдилар.

Тиббий хизмат майори М. Ҳошимов Ғалаба кунларини Чехословакия чегараси яқинидаги Франкенштейн шаҳрида кутиб олди. Улар Прагани озод этишда иштирок этишганди... Урушдан сўнг Мутал Ҳошимович бир жойда — пойтахтдаги 1-юқумли касалликлар шифохонасида меҳнат қилди. 1948 йил августида у касалхона бош врачи қилиб тайинланди. 1984 йили пенсияга чиққунча — 36 йил шу вазифада ишлади. Улуғ Ватан урушида кўрсатган хизматлари учун Қизил Юлдуз, икки марта Ватан уруши орденлари, медаллари билан тақдирланди. Мутал ака соғлиқни сақлашга қўшган ҳиссаси эвазига «Ҳурмат белгиси» ордени, медаллари, «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган врач» фахрий унвонига сазовор бўлган. У кўп марта шаҳар ва ноҳия Советларига депутатликка сайланган.

Улуғ Ватан уруши ветерани, Буюк Ғалабанинг 45 йиллиги арафасида ҳам собиқ қуролдошлари, врачлар ёшлар билан учрашиб турибди.

А. КЕЛДИЕВА.

ЭЪЗОЗ ВА МЕҲР

КЎКСИ жанговар нишонларга тўла бу кишилар шу кунларда мўътабар идораларнинг тўрига таклиф этилмоқдалар, ҳамма жойда уларга иззат-икром кўрсатилмоқда. Улар бу эъзозга, ҳурмат ва эътиборга лойиқдирлар. Уларнинг мислсиз жасорат ва қаҳрамонликлари туфайлигина кучли, маккор душман — фашистлар Германияси устидан ғалабага эришилди. Шу боисдан 9 май — биринчи галда уларнинг — уруш ветеранлари деб аталаётган собиқ жангчилар, фронт орқаси заҳматкашларининг байрамидир.

Ҳозирги вақтда пойтахт вилоятида биргина Улуғ Ватан уруши ветеранлари 18,5 минг нафардан кўпроқ кишини ташкил этади. Улар Москва, Сталинград, Минск, Киев ва Қрим учун бўлган жангларда, Шарқий Европани фашизм зулмидан озод этишда иштирок этган қизил армиячилардир. Уларнинг жанг майдонларида кўрсатган қаҳрамонликларини келгуси авлодга етказиш мақсадида ветеранлар хотиралари китоби ташкил этилган. Бу китоб саҳифаларини мардлик, мангулик, матонат дарслиги деса бўлади.

Ҳозирги вақтда вилоятда 30 та ветеранлар клуби фаолият кўрсатмоқда. Ташкилот ва муассасаларда, корхона ва хўжаликларда, ўқув юртларида 80 тадан кўпроқ жанговар ва шон-шуҳрат музейлари, хоналари ташкил этилган.

Шаҳар ва ноҳиялар ҳузурида ёшлар билан ишлаш комиссияларининг ташкил этилиши йигит-қизларни совет халқининг бебаҳо қадриятлари руҳида тарбиялашни яхшилаш мақсадларига хизмат қилди.

Бу комиссияларга одатда уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашлари раисининг ўринбосарлари етакчилик қилмоқдалар. Улар учрашув ва кечаларда Улуғ Ватан уруши қаҳрамонларининг жасоратлари ҳақида ҳикоя қилиб бериш билан бирга СССР Қуролли Кучларида хизмат қилиш мамлакатимиз ҳар бир фуқаросининг бурчи эканлигини алоҳида таъкидлайдилар.

Жанговар шон-шуҳрат жойлари бўйлаб юришлар, саёҳатлар ҳам уюштирилиб турилибди. Буюк Ғалабанинг 45 йиллиги арафасида бу саёҳатларга ветеранлар ҳам таклиф этиляпти. Масалан, ўтган йили ветеранлар Рига, Минск, Юрмала шаҳарларига уюштирилган саёҳатларда қатнашдилар. Вилоят ветеранлар кенгаши собиқ жангчиларимизнинг Польша, Чехословакияга саёҳатларини ҳам уюштирди. Ана шу сафарлар давомида унутилмас учрашувлар бўлиб ўтди.

Бугунги кунда уруш ногиронларидан 3342 нафари ва жанг майдонида ҳалок бўлган аскарларимизнинг 3212 оиласи давлат томонидан белгиланган имтиёзлардан тўлиқ фойдаланмоқдалар. Биргина ўтган йилнинг ўзида уруш ногиронларидан 102 нафарига «Запорожец» машинаси бепул берилди. 1200 киши эса даволаниш учун санаторий ва курортларга бепул йўлланмалар олди. Ветеранларимиздан 135 кишининг уйига телефон ўрнатилди, 48 кишига эса қулай квартиралар ажратилди.

«Ғамхўрлик» дастурининг ишлаб чиқилиши уруш ветеранлари ва иштирокчиларига ёрдам кўрсатишни янада яхшилашга хизмат қилди. Унга мувофиқ шаҳар ва ноҳия ветеранлар кенгашлари ҳузурида ижтимоий ёрдам кўрсатиш бўйича 34 та бўлим ташкил этилди. Уларнинг 257 нафар ходими 2780 ногирон ва ветеранга 12 турда ижтимоий-маиший кўмак беряпти. Кексалар хонадонига озиқ-овқат, дори-дармон, газета-журнал етказиб бериш, турар-жойини ремонт қилиш, тартибга келтиришда кўмаклашиш шулар жумласидандир. Айниқса, Янгийўл, Олмалиқ, Бекобод, Ангрен, Чирчиқда ижтимоий ёрдам кўрсатиш бўлимлари самарали фаолият кўрсатмоқда. Бу йил эса яна шундай 5 та бўлим ташкил қилиш мўлжалланган. Бунга қўшимча равишда маҳаллий бюджетдан 100 минг сўмликдан кўпроқ маблағ ажратиляпти.

Амалга оширилаётган муҳим тадбирларга қарамасдан ҳали Улуғ Ватан уруши ветеранларининг талаб ва эҳтиёжларини қондириш учун кўп нарса қилиш керак. Ҳозир биз ветеранларимизнинг уй-жой шароитларини яхшилаш, томорқа ажратиш, телефон ўтказиш ва бошқа масалалар юзасидан ўнлаб, юзлаб аризаларини олганмиз. Улуғ Ватан урушининг 45 йиллиги арафасида ветеранларнинг бу илтимосларини иложи борича тўлароқ ҳал қилишга ҳаракат қилинди.

Ветеранларимизни эъзозлаш, уларни чинакамига меҳрибонлик билан қуч ғаб олиш бизнинг муқаддас бурчимиздир.

Вали МУҲАМЕДОВ, Уруш ва меҳнат ветеранлари вилоят кенгаши раисининг ўринбосари.

БЁШ ХАЛОСКОР

ОНАНИНГ кўнгли болада, боланинг кўнгли эса... Бир йўла уч ўғлини Қизил Армия сафига кузатган Ҳамро хола турмуш ўртоғи Худойберди ака қанча кўнглига таскин бермасин, кўз ёшини яшира олмасди. Олим, Раим ва Розиқ эса хизматга бирга кетаётганларидан мамнун эдилар. Лекин улар Москвагача боришди. Кейин икки ака-ука Белоруссияга, Розиқ эса Донбассга йўл олди.

Олим ва Раим хизматни авиация қисмида бошлаб юборишди. Ўша пайтда матбуотда аввал танк қисмларида, кейин авиацияда ҳам оилавий экипажлар тузилаётганлиги ҳақида тез-тез ёзиларди. Бердиевлар ҳам шу орзуни кўнгилларига тугиб қўйдилар. Оилавий экипаж тузиш учун яна бир киши етишмасди. Ўшанда Олим ва Раим қўмондонлик ижозати билан Мудофаа халқ комиссари К. Е. Ворошиловга ёрдам сўраб мурожаат қилишди. Тез орада Розиқни ака-укалари хизмат қилаётган қисмга жўнатишди. Уч оғаини учувчилик, штурманлик, ўқчи-радист касбларини қунт билан эгаллай бошлашди.

Бироқ уруш улар режасини рўёбга чиқаришга халақит берди. Душманнинг биринчи ҳамласини Брест қалъасида мардонавор қайтарган ака-укалар оғир жанглар билан Москва бўсағаларигача чекиндилар.

Худди шу пайтда Бердиевларнинг яна бири Карим тезроқ фронтга ака-укалари олдига боришни сўраб ҳарбий комиссариатга қатнагани-қатнаганди.

— Оилангиздан уч ўғлон қўлда қурол билан Ватанни ҳимоя қилмоқда, — деди ҳарбий комиссар. — Сиз бу ерда, фронт орқасида кераксиз.

Бу вақтда Карим Бердиев вилоят партия комитетининг мафкура бўлимида инструктор эди. Уни обкомнинг вакили сифатида қуйи Бўзсув ГЭСи қурилишига бириктиришди.

Ҳарбий комиссар ҳақ экан. Кўп ўтмай уни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетига чақириб қолишди. Уни Марказий Комитетнинг биринчи котиби Усмон Юсуповнинг ўзи қабул қилди.

— Марказком сизни Ижевск шаҳрига масъул топшириқ билан жўнатишга қарор қилди, — деди у. — Ҳозир у ердаги мудофаа корхоналарида ўртаосиёлик ўн мингга яқин ишчи бор. Сиз улар билан сиёсий иш олиб борасиз.

Карим Бердиев Ижевскка етиб келганида бу ердаги темирйўл станцияларига эшелонлар тиқилиб кетган эди. Шаҳарга Киевдан «Арсенал» заводи кўчириб келинган эди. К. Бердиев Удмуртия вилоят партия комитетидаги ҳамкасблари билан ушбу мудофаа корхонасини тезроқ ишга тушириш учун тиним билмади.

Олим ва Раим жанг билан Берлин остоналаригача бордилар. Лекин беш ўғлоннинг ҳаммасини ҳам мамлакатимизни, Европа халқларини фашизм асоратидан озод қилган халоскорлар дейишга тўла асос бор.

Урушдан сўнг ака-укалар турли партия, совет, хўжалик ишларида ҳалол меҳнат қилдилар. Карим Бердиев 17 йил давомида Тошкент шаҳар ва вилоят партия қўмитасида ишлади. Кейин эса пойтахтдаги марксизм-ленинизм университетига ректорлик қилди.

1964 йилда К. Бердиевни Ўзбекистон касаба уюшмалари республика кенгашининг малака ошириш курсларига ишга таклиф этишди. Курслар фақат қоғозда ташкил қилинган экан. Унга бино қуриш керак эди. Неча марта ВЦСПСга бориб маблағ ундириш, лойиҳа тайёрлаш масалаларини ҳал қилишга тўғри келди.

Ғалаба байрами арафасида Бердиевлар хонадони гавжум бўлиб кетади. Ака-укалар жанг хотиралари, фронт орқасидаги машаққатли пайтларни ёдга олишади. Уларни дўстлари, шогирдлари қизғин қутлашади.

— Шундай вақтда баъзан ўкинч ҳислари пайдо бўлади, — дейди ўйчан ҳолда Карим ака. — Мен республикамиз касаба уюшмаси учун кадрлар тайёрлашга озми-кўпми ҳисса қўшдим. Аммо бирор марта Узсовпроф раҳбарлари байрам билан табриклаб, ҳатто қўнғироқ қилганликларини эслай олмайман. Мен шахсий пенсионерман. Қатор-қатор нишонлар-у фахрий ёрлиқлар билан тақдирланганман. Бирор нарсага муҳтожлик жойим йўқ. Лекин кексайганингда эътибор, бир оғиз ширин сўз гадоси бўлиб қоларкансан...

Ушбу оддийгина ҳикоямиз Карим ака ўкинчига малҳам бўлади деган умидимиз бор. Ватанимиз озодлиги, равнақи йўлида фидойилик кўрсатганлар доимий иззатга муносибдирлар.

А. НОСИРОВА.

● СУРАТДА: Худойберди ака беш ўғли билан (Карим Бердиев ўнгдан биринчи).

1945—1990

БУЮК ҒАЛАБАНИНГ 45 ЙИЛЛИГИ

КАРПАТ ТОҒЛАРИДА

ҚАНИ энди бу ерларда ёзларда бўлсанг. Яшил майсазорлар ва ўрмонлар, тоғ чўққиси янада тиниқроқ, чиройлироқ кўринади.

Лекин ўша машҳур 18-армия 271-ўқчи дивизиясининг жангчилари табиатнинг бу латофатидан баҳра олишни хаёлларига ҳам келтирмасдилар. Қўмондонликдан 811-баландликни ишғол қилиш бўйича қатъий буйруқ олишган эди. Дивизиянинг Сайфиддин Иброҳимов бошлиқ ротаси ўқчилари амалда бажариш деярли мумкин бўлмаган топшириқни — Карпат тоғининг энг қулай баландликларига жойлашиб олган фрицларни у ердан қандай улоқтириб ташлаш устида бош қотирардилар. Душман эса пастда юрган жангчиларимизни диққат билан кузатиб турар, истеҳкомларини мустаҳкамлар, ўт очиш нуқтасини кўпайтирарди.

Ниҳоят жанг бошланди. Тепалик томон эҳтиёткорлик билан ўрмалаётган жангчиларимиз устига тўп ва миномётлардан снарядлар ёғила бошлади, бироздан сўнг пулемётлар ҳам «сайрай» бошлади. Сайфиддин Иброҳимов ротаси аскарлари ҳам, дивизиянинг бошқа бўлинмалари ҳам ярим кечагача тепаликка интилишган, анчагина талофотлар беришган бўлишига қарамай, мақсадга эриша олмадилар.

Бироқ биринчи кун жанги сабоқлари беҳуда кетмади. Рота аскарлари душманнинг ўқ отиш нуқталарини аниқлаб олдилар. Тоғликда жанг қилиш хусусиятларини билиб олишди. Шу сабабли тонгда кучли артиллерия тайёргарлигидан сўнг бошланган ҳужум муваффақиятли бўлди. Баландликка интилаётган бу кучни ҳеч нарса тўхтата олмайдигандек туюларди. Икки-уч соатлар чамасидаги жанглардан кейин 811-баландлик ҳандақларига совет жангчилари бостириб кирдилар.

Сайфиддин Иброҳимов Вося-Мехово, Вольница, Ословица каби қатор шаҳар ва аҳоли пунктларини озод қилиш учун жангларда ҳам қатнашган. Аммо 1944 йил охирларида оғир жароҳатланган рота командири жанговар сафга қайта олмади.

Урушдан қайтгач у Киров ноҳиясидаги 70-мактабда илмий бўлим мудири бўлиб ишлади.

Икки «Қизил Юлдуз», биринчи ва иккинчи даража Ватан уруши орденлари нишондори, Карпат тоғларида катта довюраклик кўрсатган жангчининг кўпдан-кўп шогирдлари, Бодомзор маҳалласидаги дўсту бифодарлари Ғалаба куни арафасида байрам билан қизғин муборакбод қилдилар.

С. СУЛТОНОВ.

КУЙ ҚЎШИҚҚА УЛАНДИ

...БУ маҳалла аҳли ҳар баҳор кўкси тўла орден ва медаллар билан безанган, чеҳраларида гулгун табассум барқ уриб турган маҳалладош отахонларни буюк Ғалаба байрами билан самимий қутлашга одатланиб қолишган.

Киров ноҳиясидаги 1-Карл Маркс номли маҳалла клубига тўпланган отахонларга зимдан назар ташласангиз, ҳар бирининг нуроний сиймосидан ўтган умр заҳматлари-ю, қувончли кунлари ҳақида тўла маълумотни уқиб олгандек бўласиз.

— Маҳалламизда 467 хонадон бўлиб, жами 3 мингдан зиёд аҳоли истиқомат қилади. Яқин-яқинларгача сафимизда фахримиз бўлган 50 дан зиёд уруш ветеранлари бор эди. Афсуски, ҳозирги кунда ана шундай мўътабар отахонларимиздан 26 нафарини бугунги кунда давра тўрига ўтказиб, шарафлаб турибмиз, — дейди маҳалла қўмитасининг раиси Саидазим Шарифхўжаев. Маҳалламиз чин маънода байналмилалчи, бир-бирига дўст, оқибатли одамлардан ташкил топган. 17 миллат вакиллари аҳил-иноқ яшаб келмоқдамиз.

— Дарҳақиқат, — дея суҳбатга қўшилди маҳалла уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашининг раиси Раҳматжон ака Орипов, бизнинг маҳалла аҳли кўп соҳаларда анча ибратли ишларни амалга ошириб келмоқда. Мана шундай байрамона тантаналар бизда ҳамиша серфайз ва мароқли ўтади. Менинг ўзим 1942 йилдан 1947 йилгача ҳарбий хизматда бўлганман. Жангларда оғир яраланиб 8 ойлаб касалхоналарда шифтга термулиб ётганимда кўп улуғ ниятлар қилган эдим, худога шукур ана шу ниятларга, орзуларга етиб ўтирибман. Маҳалладош сафдошларимдан И. Раҳматов, С. Файзиев, С. Лунев, У. Мамадалиев, С. Обиджонов, С. Тожиевлар билан суҳбатлашиб қолсангиз, ҳар сафар биргина эзгу-тилак — биз кўрган қирғинларни, азобу уқубатларни зинҳор-базинҳор ёш авлод, фарзандларимиз, набираларимиз кўрмасин.

Шу даҳадаги 63-мактаб ўқувчиларидан ташкил топган ансамбль иштирокчилари ва Ўзбекистон ССР Маданият вазирлигига қарашли халқ фольклор ансамбли қатнашчиси, хушовоз хонанда Хотам Қосимов, Киров номли маданият уйининг «Нафосат» ансамбли санъаткорлари давра тўридан жой олган отахонларга байрамона кайфият улашиб, кўнгилларини хушнуд этишди.

Отахонларни шарафлаш кечасини бекаму-кўст ўтказишда бош-қош бўлган Абдумалик Абдувалиев бошлиқ беш кишидан иборат фаолларнинг хизмати отахонларга манзур бўлди.

М. МИРАЛИЕВ,

● Суратларда: маҳалла клубида отахонларни шарафлаш кечаси.

Д. АҲМЕДОВ суратлари.

ҒОЛИБЛАР ШАЪНИГА

Урушдан қайтганман ногирон, бир ҳол,
Душманнинг ўқидан танам зирқирар.
Ғалаба онларин келтирди иқбол.
Бахтимиз ёр экан... кўз ёш тирқирар.
Пўлатдек тобландик оғир жангларда,
Фашистлар уясин этдик биз тор-мор.
Ер-ла яксон қилдик ёвни қуршовда,
Ватанга хизматни айлаб ифтихор.
Қаҳратон қишда ҳам тиним билмасдан
Душманга ёғдирдик ажал уруғин.
Дўстларим кўз юмди видо айтмасдан,
Лекин мажақладик иблис тумшуғин.
Жон олиб, жон бердик ғалаба учун,
Қишда кечиб ўтдик дарё, кўлларни.
Эл-юртга садоқат, йигитлик кучи
Машъалдек ёритди шонли йўлларни.
Тарихда бўлмаган бундайин уруш,
Оч бўри сингари изғирди душман.
Хаёлга келмасди ўша дам ўлиш,
Довюрак сафларда бор эдим мен ҳам.
Ғалаба йўлида қурбон бердик кўп,
Бироқ сақлаб қолдик эл-юртни омон.
Ботирлар шаънига таҳсинлар айтиб,
Биздан рози бўлса бас, Ватан-онажон!...
Уруш жароҳати битмаган ҳамон,
Ўт билан ўйнашар қора юраклар.
Заминда асрайлик ҳаётни омон,
Отаси меҳрида ўссин гўдаклар.
Бугун қутлуғ айём — қалбларда шодлик,
Ғолиблар шаънига порлар мушаклар.
Шу она диёрга тилай ободлик,
Меҳр-муҳаббатга тўлсин юраклар.

Рўзимат ДАМИНОВ,
Улуғ Ватан уруши қатнашчиси.

ИНТИҚОМ

Яқиндагина полк мактабини туғаллаб ҳаракатдаги Қизил Армия сафига қўшилган кичик лейтенант қалбида интиқом туйғуси аланга оларди. У 94-алоҳида ўқчи бригаданинг взвод командири сифатида жангга кириб, ҳалок бўлган ватандошларининг ўчини олишга интилди.

Афсуски, бу вақтларда кучлар жуда нотенг эди. Шу сабабли Волга соҳилларида душманнинг кучайтирилган истеҳкомини ёриб ўтиш учун бўлган жангларда миномётчилар командири Қ. Маматалиев оғир жароҳатланди. Ҳарбий госпиталда даволаниб чиққач, қуролдошлари билан яна ҳаёт-мамот жангига кирди.

Бу пайтда ўзини ўнглаб олган қўшинларимиз фашистларга қақшатқич зарба бера бошлаганди. Биринчи Белоруссия фронтига кирувчи ўқчи қўшинимиз Волга қирғоқларидан Берлингача бўлган ғоят машаққатли уруш йўлларини босиб ўтди. Қирғизбой Одесса ва Харьковни, Минск ва Варшавани, Познань ва Лодзни озод этган жангчиларимиздан бири.

Ғалаба байрамини Берлинда қарши олган Қ. Маматалиев юртига — Ўзбекистонга қайтиш кунларини орзиқиб кутарди. Аммо унинг учун уруш тугамаган экан. Уни отлиқ қўшинлар билан Узоқ Шарққа юборишди. Бу ерда алоҳида контрразведка қисмларида хизматни давом эттирди.

1946 йилдагина Қирғизбой ҳарбий хизматни туғаллаб она юртига қайтди. Унинг кўксини безаган Қизил Юлдуз ордени, кўплаб медаллар урушдаги жасорат нишонлари эди.

Қирғизбой Маматалиев узоқ йиллар колхозларда ишлади. Қишлоқларда янги уйлар, йўллар қурди.

Улуғ Ватан уруши ногирони Қ. Маматалиев Буюк Ғалабанинг 45 йиллигини қувонч билан қаршиламоқда. У Ватанимизга қилич кўтариб келган душмандан интиқом олган жангчиларимиз сафида бўлганидан ҳақли равишда фахрланади.

Зарифа ОДИЛОВА,
ўқитувчи.

«Тошкент ҳақиқати»нинг навбатдаги сони 10 майда чиқади.

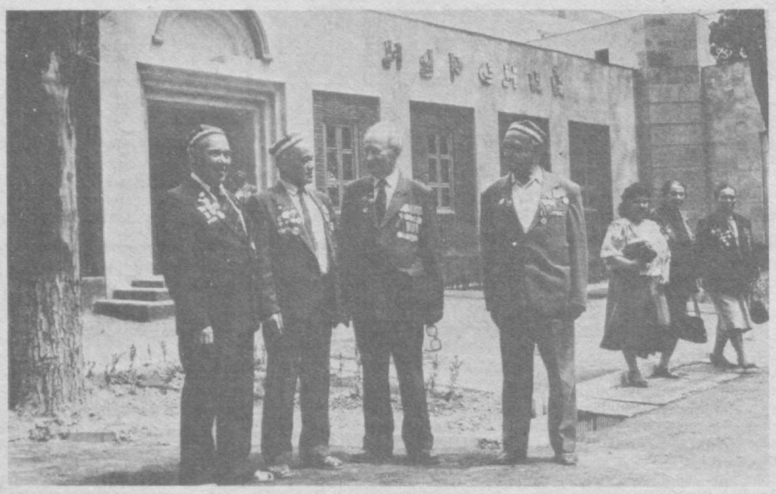

● ВЕТЕРАНЛАРГА ТУҲФА ●

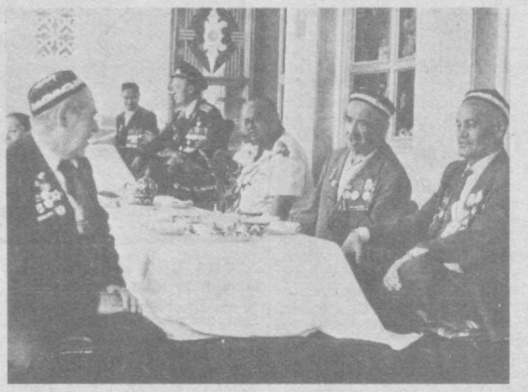

«НУРОНИЙ» ХИЗМАТИНГИЗДА

Улуғ Ватан урушида қозонилган Ғалабанинг 45 йиллиги арафасида уруш ва меҳнат ветеранлари жумҳурият кенгаши биноси ёнида «Нуроний» чойхонаси фойдаланишга топширилди. Қулай ва кўркам бу миллий чойхонада уруш ва меҳнат ветеранлари, нуроний отахонларимиз ҳурмат-иззатда бўладилар. Улар бир пиёла чой устида қизғин суҳбат қурадилар.

Тошкент шаҳар ижроия комитети умумий овқатланиш бошқармаси хўжалик ҳисобидаги қурилиш бошқармасининг Владимир Петрикин бошчилигидаги коллектив аъзолари бу ерда бунёдкорлик ишларини олиб бордилар. Хоразмлик ёғоч ўймакор усталари тайёрлаган нақшинкор устунлар, панжарали эшик ва супалар чойхонага ўзгача миллийлик тусини берган. Ана шу супаларга бежирим хонтахталар қўйилиб, атрофига атлас кўрпачалар тўшалган. Чойхона залида бўлган ҳар бир кишининг кайфияти кўтарилиши шубҳасиз. Чунки залнинг шифти ва деворларида ўзбек миллий нақшларининг жилвакор нусхаси ўз аксини топган. «Усто» бирлашмасининг Мирвоҳид Усмонов бошчилигидаги бригадаси ганч ўймакорлик санъатини маромига етказган.

Кенг ва ёруғ ошхонага чет элдан келтирилган замонавий пиширув ускуналари ўрнатилган. Ўнда Тўра Қобулов бошчилигидаги 15 нафар юқори малакали ошпазлар жамоаси халқимиз севиб истеъмол қиладиган моҳора, ош, шўрвали норин, ҳасип каби миллий таомларимизни тайёрлашяпти.

— 400 кишига мўлжалланган чойхонамизда ветеранларимизнинг таваллуд топган кунлари, юбилей кечалари ва бошқа тадбирларни ўтказишни ҳам режалаштирганмиз,— дейди чойхона мудири Шавкат Ҳасанбоев.— Биз ҳар бир меҳмонимизнинг кўнглини олишга, холисона хизмат қилишга ҳаракат қиламиз.

Чойхона коллективининг келажакдаги режалари катта. Бу ерга яқин жойда лағмонхона очиш, нон ва сомсалар ёпиш учун тандирхона, фарзандлар ўйнаб-кулишлари учун махсус майдончалар қуришни режалаштирганлар. Мақсад, бундай эъзозларга муносиб кексаларимизга сидқидилдан хизмат қилишдир.

У. МАНСУРОВА.

● СУРАТЛАРДА: янги чойхонада.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

«ЮБИЛЕЙ» МАРКАЗИЙ СПОРТ САРОЙИДА

9 май соат 16.00 ва 19.30 да

«ДЎСТЛАР ДАВРАСИГА МАРҲАМАТ»

ҚАТНАШАДИЛАР:
Чимкентлик хушовоз хонанда
Рустам ҒОИПОВ
Ўзбекистон ССР халқ артисти
Малика АҲМЕДОВА
«Қизиқчи-89» конкурсининг ғолиби
Мирза ХОЛМЕДОВ
ва
Гавҳар Аминова, Бахтиёр Қосимов, Ғайбулла Нурхўжаев, Ўктам Мўминов иштирокида

КАТТА КОНЦЕРТ ПРОГРАММАСИ

Программани Раҳматулла МИРЗАЕВ олиб боради.
Саҳналаштирувчи режиссёр — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист, Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР давлат мукофотининг совриндори Абдурашид РАҲИМОВ.

Касса соат 10 дан 20.00 гача ишлайди.
Телефон 45-93-63.
Билетлар Спорт саройи ва СССР Халқлари дўстлиги саройи кассаларида сотилмоқда.

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
17, 18, 19, 20 МАЙ КУНЛАРИ СОАТ 20.00 да
«МУШТУМ» ЖУРНАЛИ
ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁУ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ
«ЁШЛАР УЙИ»,
ЎЗБЕКИСТОН МАДАНИЯТ ФОНДИ, ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕ ВА РАДИОЭШИТТИРИШ ДАВЛАТ КОМИТЕТИ

Ўтган йили қизиқчилар беллашувини томоша қилиб дармон топганлар, паттасиз қолиб армон топганлар ва барча-барчангизни

«ҚИЗИҚЧИ—90»

АНЪАНАВИЙ ЖУМҲУРИЯТ БЕЛЛАШУВИГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИЛАР

Яна бир мазза қиладиган жиҳати шуки, бу беллашув кулги дарғаси, ажойиб инсон, Ўзбекистон ССР халқ артисти
Сойиб ХУЖАЕВ
ТАВАЛЛУДИНИНГ 80 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНАДИ
Билетлар Сарой кассаларида соат 11.00 дан бошлаб сотилмоқда.
Кўпчилик бўлиб келсангиз ҳам, баҳоли қудрат кутиб оламиз.
Телефонлар: 45-93-63; 41-45-20.

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
11 МАЙ КУНИ СОАТ 20.00 ДА
12—13 МАЙ КУНЛАРИ СОАТ 17.00 ВА 20.00 да
ЎЗБЕКИСТОН МАДАНИЯТ ФОНДИ
ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁУ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ «ЁШЛАР УЙИ»
СИЗ, АЗИЗ ҲАМШАҲАРЛАРИМИЗ ВА ПОЙТАХТ МЕҲМОНЛАРИНИ
СОВЕТ-ҲИНД ДЎСТЛИГИ ДОИРАСИДАГИ

ДЎСТЛИК ТАРОНАЛАРИ

КАТТА КОНЦЕРТИГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИЛАР
Эътиборингизга «Камолот-89» жумҳурият кўриги ғолиби, хушовоз хонанда Муҳриддин ХОЛИҚОВ раҳбарлигидаги «Ниҳол», шунингдек фестиваль ва ойнаи жаҳон орқали таниш бўлган О. К. ШАРМА раҳбарлигидаги «Маҳэк» ансамбллари биргаликдаги программаларини тақдим қиладилар.
Ўйлаймизки, бу томошалар сизга албатта маъқул бўлади.
Билетлар СССР Халқлари дўстлиги саройи кассаларида соат 11.00 дан бошлаб сотилмоқда. Кўпчилик бўлиб келиш учун аризалар қабул қилинади.
Қўшимча маълумотлар олиш учун телефонлар: 45-93-63.

Ўзбекистон ССР Халқ таълими вазирлиги
ТОШКЕНТ «ҚИЗИЛ ТОНГ» ТИКУВЧИЛИК ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ ҚОШИДАГИ 48-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1990—1991 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқишга Тошкент шаҳрида ва Тошкент областининг пойтахтга яқин районларида яшовчи 9-11-синф ҳажмида маълумотга эга бўлган қизлар қуйидаги ихтисосликлар бўйича қабул қилинади: хотин-қизлар, болалар ва эркаклар устки кийимларини тикиш бўйича тикувчи-мотористка.
9-синф ҳажмида маълумотга эга бўлган қизлар 3 йил ўқийдилар ва бепул иссиқ овқат, кийим-бош билан таъминланадилар.
Ўқишни битирганларидан сўнг улар ўрта маълумот ва эгаллаган касблари ҳақида диплом оладилар.
11-синфни битирган қизлар 1 йил ўқийдилар ва улар ҳар ойда 30 сўм миқдорида стипендия оладилар.
Ҳамма ўқувчилар ишлаб чиқариш практикасини ўташ даврида ишлаб топган меҳнат ҳақларининг 50 фоизини оладилар.
ЎҚИШ ДАВРИ УЗЛУКСИЗ МЕҲНАТ СТАЖИГА ҚЎШИБ ҲИСОБЛАНАДИ.
Битирувчи курс аълочи ўқувчиларининг 10 фоизига ўқишга кириш учун йўлланма берилади.
Ўқувчилар И. Ганди номли маданият саройидан кенг фойдаланадилар. У ерда ҳар хил тўгараклар, спорт секциялари, каратэ ва диско клублар мавжуддир.
Ўқувчилар корхона территориясига жойлашган маиший ва медицина хизматидан, соат ва оёқ кийим устахонасидан, сартарошхона, кийим-кечак ва озиқ-овқат магазинидан, профилакторийдан фойдаланадилар.
Билим юртида ўқувчилар бадиий ҳаваскорлик тўгараги, «Модалар театри» тўгараги, шунингдек, спорт секцияларида иштирок этишлари мумкин.
Каникул даврида ўқувчилар Совет Иттифоқи шаҳарларига, дам олиш базаларига бепул туристик путёвкалар билан тақдирланадилар.
Ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширишлари лозим: билим юрти директори номига ариза, маълумоти тўғрисида ҳужжат (асли), турар жойидан, ота-онасининг иш жойидан ва медицина справкалари, 3х4 см. ҳажмдаги 4 дона фотосурат.
Туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома ёки паспорт шахсан кўрсатилади.
Мурожаат учун адрес: 700061. Тошкент шаҳри, Чкалов кўчаси, 5-а уй (1, 2, 5, 24, 26-трамвайлар, 1, 5, 8, 10, 17-троллейбуслар, 2, 3, 25, 60э, 71, 80э-автобусларнинг «Қизил тонг» ишлаб чиқариш бирлашмаси» бекати).

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.